TARTALOM

I. STRATÉGIAI HÁTTÉR, JOGSZABÁLYOK 5

II. A DIGITALIZÁLÁS TERÜLETÉN EDDIG ELÉRT EREDMÉNYEINK, HELYZETFELMÉRÉS 7
1. Régészeti adatbázisok 7
2. Múzeumi stratégia 2017-2020 7
3. Kulturális Közfoglalkoztatási program 8
4. Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS) 8

III. A DIGITALIZÁLÁS CÉLJA 8
1. Állományvédelem és biztonság 10
2. Gyűjtemények gyarapítása 10
3. Szolgáltatások körének bővítése, új típusú szolgáltatások 10
4. Felhasználhatóság, publikálás 10
5. Távhasználat, esélyegyenlőség 11
6. Közművelődés és oktatás 11

IV. A DIGITALIZÁLÁSRA KERÜLŐ ANYAGOK KIVÁLASZTÁSÁNAK SZEMPONTJAI 11
1. A kiválasztás folyamata, tervezés 11
    1.1. Előválogatás 12
    1.2. Állományfelmérés 12
    1.3. Kiválasztás 12
    1.4. Előkészítés 13
2. A digitalizálás munkafolyamata 14
    2.1. Személyi feltételek 14
    2.2. Digitalizáló eszközök 14
    2.3. Digitalizálásra alkalmas helyszín 15

V. A DIGITALIZÁLS SZEMPONTRENDSZERE AZ EGYES GYŰJTEMÉNYEKBEN 15
1. A Ferenczy Múzeumi Centrum gyűjteményei 15
    1.1. Képzőművészeti gyűjtemény 16
    1.2. Régészeti és numizmatikai gyűjtemény 18
    1.3. Történeti gyűjtemény 19
    1.4. Néprajzi gyűjtemény 20
    1.5. Irodalmi gyűjtemény 21
    1.6. Múzeumi kiadványok 21
2. Digitális tartalmak előállítása az egyes gyűjteményekben, fejlesztési irányok meghatározása 2025-ig 22
    2.1. Feladatok a képzőművészeti gyűjteményben 22
    2.2. Feladatok a régészeti és numizmatikai gyűjteményben 22
    2.3. Feladatok a történeti és néprajzi gyűjteményben 25
    2.4. Feladatok az irodalmi gyűjteményben 26
    2.5. Kiadványok digitalizálása 27

VI. KÖZZÉTÉTEL ÉS ADATGAZDAGÍTÁS 28
1. Publikálás a MúzeumDigitárban 28
2. KDS csatlakozás, MuseuMap 30
3. Adatgazdagítás 31

VII. SZERZŐI JOGI OLTALOM ALATT ÁLLÓ ALKOTÁSOK FELHASZNÁLÁSA A DIGITALIZÁLÁSBAN **32**
1. Szabad felhasználás 32
2. Szerzői jogi analízis 34

VIII. ADATVÉDELMI SZEMPONTOK A DIGITALIZÁLÁSI TEVÉKENYSÉG SORÁN **38**
1. Az adatkezelés szabályai 39
2. Közérdekű archiválási kivétel 40

IX. KÖLTSÉGIGÉNYEK, FENNTARTHATÓSÁG **41**
1. Belső források 41
2. Külső források 41

A Ferenczy Múzeumi Centrum a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 42.§ (4) bekezdése b) pontja értelmében az első digitalizálási stratégiáját a 2017-2020. közötti időszakra készítette el. Az első stratégia megalapozta a múzeumban a digitalizálás, mint módszer jelentőségét, amely a munkakultúrába beépült és új szemléletmódot indukált, lehetővé tette, hogy az intézmény minden egysége a digitális rendszer részévé váljon.

A második stratégia kidolgozásánál a múzeum munkatársai arra törekedtek, hogy az első időszak eredményei alapján felmérjék, hogy hol tart most az intézményben a digitalizálási tevékenység, meghatározzák az új célokat és fejlesztési irányokat és a terv végrehajtása érdekében kijelöljék a célok eléréséhez vezető utat, a módszereket és a szükséges eszközöket. A jelen, második stratégia a következő öt éves időszak, a 2021-2025 közötti feladatokat tervezi és összegzi, és egyben arra is törekszik, hogy a digitalizálási tevékenységben a munkatársak számára az intézmény belső módszertani kiadványa legyen.

I. STRATÉGIAI HÁTTÉR, JOGSZABÁLYOK

A magyar kormány még 2015-ben döntött arról, hogy szükséges elkészíteni egy digitalizálási stratégiát, amely egy hosszútávú tervként átfogja az egész magyarországi közgyűjteményi intézményrendszert. A stratégia megalkotásában a szakmai és érdekképviseleti szervezetek, a piaci, a civil és a tudományos szféra szereplői vettek részt. A Digitális Nemzet Fejlesztési Program részeként készült el 2017-ben a kormányhatározatban elfogadott **Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia** (továbbiakban: **KDS**) (2017-2025.).

A stratégiának célja biztosítani a közgyűjteményi tartalmak minél szélesebb körű, akadálytalan hozzáférését a társadalomhoz. További jelentős célkitűzése, hogy a hagyományosan elsődleges feladatnak tartott állományvédelmi digitalizálás kiegészüljön a felhasználói szempontokat figyelembevevő, közzétételi célú digitalizálással, amely elősegíti az egész magyar kulturális örökség digitális archiválásának dinamizálását, hozzájárulva az állampolgárok digitális kompetenciáinak fejlődéséhez, közvetve pedig a gazdaság élénkítéséhez. A legnagyobb érdeklődésre számot tartó, leginkább kutatott, legértékesebb, legveszélyeztetettebb dokumentumok kerülnek így digitalizálásra.

A szemléletváltás következtében megújult a közgyűjteményi terület hagyományos feladatrendszere, amely eddig a gyűjtés, megőrzés, bemutatás hármasára épült. A KDS megvalósítása vélhetően átformálja a közgyűjtemények önképét és társadalmi megítélését is. A stratégiától elvárás, hogy a megvalósításának első szakaszában, 2020-ig a közgyűjtemények digitalizált állományának – a teljes digitalizálandó állományhoz képest – meg kell közelítenie az ötven százalékot, és ezeket a digitális tartalmakat a Belügyminisztérium koordinálásával készülő **Nemzeti Adattár Projekt (NAP)** nevű közös keresőfelületen is el lehessen érni. A közgyűjteményi szféra a tudásalapú társadalom egyik legfontosabb tartalomszolgáltatója, ezért cél, hogy **Magyarország Digitális Oktatási Stratégiához** (2016.) igazodva negyven százalékkal emelkedjen a közgyűjteményi

tartalmakra épülő digitális tananyagok száma, és jelentősen nőjön a közgyűjtemények tartalomszolgáltatását igénybe vevő felhasználók száma.

2025-ig, a megvalósítás második szakaszában kitűzött cél az audiovizuális archívumok tartalomszolgáltatásának teljes körűvé válása, és létre kell jönnie egy folyamatosan működő webaratás szolgáltatásnak a Kárpát-medence egész területén. A KDS végrehajtásában nagy szerep jut az **ún. ágazati aggregátoroknak**, amelyek az állam által dedikált szervezetként segítik a közgyűjteményi és közművelődési területek egy meghatározott szegmensének digitalizálási tevékenységét.

Ágazati aggregátori feladatokat a következő intézmények kaptak: a könyvtári ágazatot az Országos Széchényi Könyvtár, a múzeumi ágazatot a Magyar Nemzeti Múzeum, a levéltári ágazatot a Magyar Nemzeti Levéltár az audiovizuális archívumok, mozgóképek ágazatát a Magyar Nemzeti Filmarchívum és Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) Archívuma közösen, valamint a KDS révén – közfeladatként – a Forum Hungaricum is ágazati aggregátori szerepkört kapott.

2019-ben az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kultúráért Felelős Államtitkársága elkészítette az ún. **Fehér Könyv** c. módszertani kiadványt, amely az intézményi digitalizálás iránytűjeként használható, és azt a célt szolgálja, hogy a közgyűjtemények azonos irányelvek mentén, közös módszertan alapján digitalizálják és tegyék online elérhetővé értékeiket annak érdekében, hogy a digitális tartalmak tematikus keresése bárki számára elérhetővé váljon.

A Ferenczy Múzeumi Centrum jelen digitalizálási stratégiája az európai és hazai stratégiai szabályozásokkal és jogszabályokkal harmonizál, figyelembe veszi az alábbi szabályozókat, illetve jogszabályokat:

- Európai Bizottság **Európa 2020 stratégia** keretében kidolgozott **Digitális Menetrend** (Brüsszel, 2010)
- **Európai Bizottság 2011/711 EU ajánlása**
- Magyar Kormány által elfogadott **Nemzeti Infokommunikációs Stratégia** (2014-2020)
- Magyar Kormány által elfogadott **Digitális Jólét Program** (2015)
- Magyarország **Digitális Oktatási Stratégiája** (2016)
- Magyar Kormány által elfogadott **Digitális Nemzet Fejlesztési Program** (2015)
- **Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia** (2017-2025)
- **ún. Fehér Könyv** (2019)
- a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (Kult. tv.),
- a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (Körv. tv.),
- a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény,
- az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény,
- a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény,
- a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény,
- a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény,
- a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény,

- a mozgóképről szóló 2004. évi II. törvény,
- a közadatok újrahasznosításáról szóló 2012. évi LXIII. törvény.

II. A DIGITALIZÁLÁS TERÜLETÉN EDDIG ELÉRT EREDMÉNYEINK, HELYZETFELMÉRÉS

1. Régészeti adatbázisok

A 2000-es évek elején a múzeum áttért az Országh László által fejlesztett **Ariadné Leltározási Programra**, mely pár évig volt használatban. Ekkor megszűnt a leltárkönyvek kézzel történő vezetése. A program használata azonban viszonylag körülményes volt és bármilyen probléma orvoslása sokba került, így a programba felvitt állományokat lementették és a múzeum áttért egy másik programra, ez volt az **ARCHÉ egységes régészeti adatbázis-kezelő rendszer.**

Az **ARCHÉ rendszer** több szempontból is új lehetőségeket adott az adatok számítógépes adatbázisba rendezésére. Itt már nem csak a leltárakat lehetett számítógépen vezetni, hanem az ásatásokon talált objektumok leírásait, fotóit, rajzait is fel lehetett tölteni és az adatokat összekapcsolni. Akár egész dokumentációkat is egybe lehetett rendezni és kinyomtatni. Ez a különböző információk keresését is megkönnyítette, illetve listázni lehetett olyan adatokat, amiket egy külsős kutató vagy valamelyik munkatárs keresett. A rendszer elméletileg lehetőséget nyújtott volna arra is, hogy a térinformatikai adatokat is hozzá lehessen kapcsolni a már felvitt információkhoz, azonban ez a fejlesztés nem valósult meg. Az ARCHÉ rendszerben az is kivitelezhető volt, hogy a felhasználók különböző jogosultságú hozzáféréseket kapjanak és online bárhonnan kezelni tudják a felületet. Az ARCHÉ rendszerben a múzeumnál két külön szerver volt: a szentendrei és a vecsési. Az ARCHÉ rendszer 2017-ben teljesen leállt, a felvitt adatok nagyobb részéről biztonsági mentések révén vannak információink.

Az ARCHÉ rendszer után, a meglévő biztonsági mentéseket a múzeumi geodéta munkatárs fésülte össze és próbált egy **új adatbázist** létrehozni. Ennek létrehozása a munkatárs távozása után lelassult, de mindenképpen ez lenne az egyik legfontosabb feladat, hogy egységesítsük a meglévő adatainkat, a rendszerben lévő hibákat kijavítsuk, és a hiányosságokat orvosolni tudjuk.

2. Múzeumi stratégia 2017-2020.

A múzeum 2017-ben fogadta el az **első digitalizálási stratégiáját**, amely első lépésben 2020-ig azt a célt tűzte ki, hogy elinduljon a szervezeten belül egy általános, az összes múzeumi diszciplínát magába foglaló digitalizálási program, az egyes gyűjtemények digitális programba való beemelése, a program által kínált korszerű eljárások használatának napi gyakorlattá alakítása, az intézmény digitális aktivitásának, illetve a digitális tartalmak tudásátadásban betöltött szerepének növelése. A digitalizálási feladatok szervezésére munkacsoportot hoztunk létre, amelyben minden gyűjteménykezelő és az adattárak kezelői vettek részt. A munkacsoport vezetője koordinálta a digitalizálásra kerülő anyagok meghatározását, a preferenciák, ütemezés kidolgozását, a jogosultsági szintek meghatározását, a publikálás protokolljának kidolgozását, az adattári feladatok meghatározását. A stratégia megvalósítását és a munkacsoport szakmai munkáját szervezeti szinten az igazgatóhelyettes felügyelte.

A múzeum a célok eléréséhez szükséges eszközként a **MúzeumDigitár** rendszerének, valamint az ahhoz kapcsolódó **raktározási és naplózási modulok** bevezetését valósította meg.

3. Kulturális Közfoglalkoztatási program

2016 óta részt vettünk a Magyar Nemzeti Múzeum keretén belül működtetett **Kulturális Közfoglalkoztatási Programban**, amely a muzeális intézmények teljes körű szakmai és adminisztrációs feladatait koordinálja, mint a múzeumi terület legnagyobb, országos hatókörű szakmai módszertani feladatokat ellátó intézménye. A múzeumi területen a kulturális közfoglalkoztatási program a szakmai munkát segítő azon feladatkörökre fókuszált, amelyek hozzájárulnak a szakmai munka színvonalának erősítéséhez, de egyrészt nem lehetnek múzeumi speciális szaktudást igénylő, felelősséggel járó feladatok, másrészt nem kapcsolódhatnak közvetlenül a műtárgyakhoz, az állami vagyont képező kulturális javak védelme érdekében. A program keretében minimum középfokú végzettséggel rendelkező regisztrált munkanélküliek foglalkoztatására került sor, akik elsősorban a digitalizálási stratégiánk megvalósításához kapcsolódó adatrögzítési (szkennelés, digitalizálás, fotózás, adminisztráció) feladatokat végezték el.

4. Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia

A **Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS)** az 1404/2017. (VI. 28.) Kormány határozat megvalósításához kapcsolódva a múzeumi ágazatban a digitális gyűjteményfejlesztés és a digitális szolgáltatásfejlesztés szakterületein egy mintaprojekt kidolgozására kapott központi forrást, a magyar múzeumi szektor mind szélesebb körű, oktatási fókuszú társadalmi szerepvállalásának elősegítése érdekében. A mintaprojekt vezetői a Magyar Nemzeti Múzeum (digitális szolgáltatásfejlesztés, publikálás) és a Szépművészeti Múzeum (digitális gyűjtemény- és szolgáltatásfejlesztés). A Ferenczy Múzeumi Centrum 2019. tavaszán csatlakozott a mintaprojekthez, amelynek keretében először a gyűjteményi főművek és az utazás témakörében valamennyi gyűjteményéből összesen 400 műtárgy digitalizálását vállalta. A fotózást a Szépművészeti Múzeum munkatársai 2019. novemberében elvégezték, a múzeum szakmai munkatársai 2020. január végéig elkészítették a rekordokhoz tartozó szöveges leírásokat. A múzeum 2020-ban továbbfolytatta a KDS programmal az együttműködését, és a második körben 2020. novemberében újabb 100 válogatott műtárgy digitalizálását készítette el.

III. A DIGITALIZÁLÁS CÉLJA

Megőrizve a múzeumi gyűjtemények klasszikus szerepét és a tudásképzésben betöltött helyét, a múzeumoknak a 2020-as évtizedben egyre inkább egy új társadalmi szerepre kell felkészülniük: közösségi központtá, inspirációs közeggé kell válniuk. Erre a váltásra különösen ráerősített a 2020-as év kora tavaszán világszerte megjelent COVID-19 koronavírus járvány és annak őszi második hulláma, valamint a pandémiás helyzet kezelésére vonatkozó különböző korlátozó rendelkezések bevezetése.

A közösségi központ és inspirációs szerep azt várja el a múzeumoktól, hogy nemcsak szakmai párbeszédekre nyitott, tudástermelő helyszínek legyenek, hanem identitáserősítő és identitásképző funkciójuk is legyen: visszajelzéseket adva a közönségének, segítsék az értékek felismerését, a közösséghez tartozás, a helyi kötődés megerősítését. Az ilyen szerepet betöltő múzeum közreműködik új művek létrehozásában, produkciós partnerként

nyújthat segítséget a művészeknek, és meghatározó lehet új kiállítás- és eseményformák kidolgozásában, új kommunikációs módok és technikák kialakításában. A múzeum aktívan és egyidejűleg formálja önmagát és a közönségét: hat és alakít környezetén és egyben engedi magát formálni az új kezdeményezések és a közönség igényei által. A gyűjteményezés és tudományos munka, a kiállítás- és programszervezés, a közönségkapcsolatok, a múzeumpedagógia, a forrásszerzés, a kommunikációs tevékenység területén eddig elért eredmények igazolják ennek az alkalmazkodási törekvésnek a meglétét.

A Ferenczy Múzeumi Centrum a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény értelmében megyei hatókörű városi múzeum. Feladata a kulturális javak helyi védelmének települési szintet meghaladó, Pest megye teljes közigazgatási területére kiterjedő biztosítása. Gyűjtőköre a képzőművészet, az iparművészet, a régészet, a numizmatika, a történelem, a néprajz, az irodalomtörténet muzeológiai szakágakra terjed ki.

Megyei hatókörénél fogva a múzeum jogszabályban meghatározott régészeti szaktevékenységeket végez, szakmai tanácsadást folytat a muzeális intézmények szakmai együttműködése, munkájuk összehangolása, valamint az egyéb kulturális javak védelme érdekében, részt vesz a szellemi kulturális örökség védelmével kapcsolatos helyi tevékenységek koordinálásában és szakmai támogatásában és restaurálási-műtárgyvédelmi, muzeológiai, valamint múzeumpedagógiai szakmai-módszertani központként mindegyik témakörben évente legalább két módszertani műhelygyakorlatot szervez a megye közigazgatási területén működő muzeális intézmények munkatársai számára.

A Ferenczy Múzeumi Centrum Szentendre város múzeumait fogja össze, így Szentendre kulturális örökségének ápolója és részese is egyben. Tevékenysége ennek az örökségnek a szakszerű feltárására, gyűjtésére, megőrzésére és feldolgozására, valamint közzétételére irányul az irodalom-és művészettörténet, a történettudomány, a régészet, a néprajz és a numizmatika területén. Mindezzel egyfelől a tudományos kutatók és az oktatás, másfelől a helyi lakosság, illetve a Szentendrére látogató turisták igényeit szolgálja. Az intézmény nagy hangsúlyt helyez arra, hogy a kiállítóhelyei illeszkedjenek a város komplex turisztikai kínálatába, továbbá arra, hogy az oktatási intézményekkel szoros együttműködést kialakítva bekapcsolódjon az identitástudat-formálás, valamint a képesség- és kompetenciafejlesztés folyamatába. Szentendre erős képzőművészeti hagyományokkal rendelkezik, amelyhez kivételes urbanisztikai és intézményi struktúra párosul. A város adottságait kihasználva a Ferenczy Múzeumi Centrum képes arra, hogy kiemelkedő színvonalú projektek megvalósításával, átgondolt, tudatos kommunikációval Szentendrét olyan művészeti központként pozícionálja, amely nemcsak helyi értéket teremt és a kulturális turizmusra gyakorol kedvező hatást, hanem nemzetközi szinten is elismerést és vonzerőt biztosít a város és kulturális kínálata számára.

A múzeum a gyűjteményeiben található tárgyi és szellemi örökség kutatását, tudományos megalapozottságú újraértelmezését, kiállítását és hozzáférhetővé tételét a digitalizálás eszközével tovább erősítheti. A digitalizálási stratégia általános célja az információtechnológia közgyűjteményi ágazatban jelenleg ismert és általánosan használt eszközeivel a múzeum kezelésében lévő tárgyi és szellemi örökség nemzeti és európai szintű integrációja.

A múzeum a következőket tekinti a **digitális tartalom létrehozása és szolgáltatása céljainak:**

1. Állományvédelem és biztonság

A múzeumi gyűjtemények tárgyainak állagmegőrzése és a kutathatósága tekintetében jelentős előrelépés, hogy a tárgyak szakszerű digitalizálást követően úgy lesznek mind az érdeklődők, mind a kutatók számára elérhetőek a digitális reprodukción keresztül, hogy az eredeti tárgy nem sérülhet, nem rongálódhat, mert nem kell mozgatni. Emellett további szempont, hogy az eredeti objektum biztonsága is nagyobb lesz, hiszen a reprodukción keresztül válik elérhetővé. A digitalizálás fontos célja tehát, hogy az eredeti objektumok digitális másolattal legyenek helyettesíthetőek, és az eredeti objektumok kikerüljenek a kutatóforgalomból, mozgathatóak és könnyen elérhetőek legyenek azok károsodása, sérülése nélkül.

A gyűjteményi tárgyak eredetisége pótolhatatlan, a digitális megőrzés ugyanakkor megteremti annak a lehetőségét, hogy az esetleges sérülések, a megsemmisülés, a természeti vagy egyéb katasztrófának kitett, rögzítéshez használt anyagok természetes romlásának következtében az eredeti tárgy reprodukciós másolattal létrehozható legyen. A digitalizálásnak van egy egyértelműen biztonsági célja, amely az eredeti értéket megőrzi, a gyűjteményben lévő információkat reprodukálja az eredeti elpusztulása esetén.

2. Gyűjtemények gyarapítása

A digitalizálás lehetőséget ad arra, hogy a múzeum olyan műtárgyakkal és tartalmakkal gazdagítsa tovább a meglévő gyűjteményeit, amelyek eredetiben való megszerzésére nincs lehetősége vagy megszerezzen olyan tartalmakat, amelyek hiányzanak a jelenlegi gyűjteményéből és ez által teljes egységekkel rendelkezzen.

3. Szolgáltatások körének bővítése, új típusú szolgáltatások

A digitalizálás legközvetlenebb célját azok a széleskörű szolgáltatások jelentik, amelyek a kulturális örökség tartalmait, a tanulási, érték-és tudásközvetítési folyamatok révén lehetőséget biztosítanak az értékközvetítésre. A digitalizálás révén megteremthető, hogy egymástól térben, tárgyban vagy időben eltérő tartalmak összekapcsolódjanak, a múzeum gyűjteményében fellelhető tárgyak és emlékek reprodukcióinak felhasználásával és integrálásával új típusú szolgáltatásokat kapjanak az érdeklődők. A digitalizált tartalmak arra is lehetőséget adnak, hogy az anyag rendezése, kölcsönzése vagy átadása nélkül a különböző intézményekben és közgyűjteményekben őrzött anyagok virtuális újraegyesítésével újabb tartalmak keletkezzenek.

4. Felhasználhatóság, publikálás

Az internet nyilvánosságán, az informatikai fejlesztéseken és a kreatív ipar támogatásán keresztül olyan új csatornák jelennek meg, amelyek hatékonysága a szakmai és tudományos közösség elérésében, a szélesebb értelemben vett kultúra iránt érdeklődők elérésében korábban nem ismert intenzitással működik. A tudományos kutatás és feldolgozás számára a digitális tartalmakban végezhető keresések, rendszerezések, tematikus csoportosítások és tartalomelemzések a korábbi munkamódszerek lehetőségeit lényegesen kibővítették. Új kutatási megközelítéseket tesznek lehetővé, olyan adatmennyiséggel és adattartalommal, amelyek feldolgozása korábban több éves kutatómunka eredménye lehetett. A könnyebb keresési és elérési lehetőségeken keresztül

olyan anyagok is bevonhatóak a kutatómunkába, amelyek az alacsonyabb szintű feldolgozottság vagy az ismeretlenség miatt eddig kívül estek a kutatások fókuszán.

A szélesebb értelemben vett érdeklődőket a digitalizált tartalom mellett azok az informatikai fejlesztések és eszközök is a múzeumok világába vonzhatják, mint pl. a kiállítási informatika, a különböző mobil alkalmazások, applikációk, amelyek a tartalom többirányú és több szempontú megközelítését segítik.

A helyesen alkalmazott digitális közzététel, a dinamikusan fejlesztett web kommunikáció vagy a virtuálisan látogatható tárlatok, növelik a múzeumok iránti érdeklődést, a gyűjtemény, a tárlatok, a rendezvények és egyéb programok iránt további érdeklődést generálnak. Közülük olyan új felhasználók kerülhetnek ki, akik a múzeum és a gyűjtemények ismertségét továbbnövelik.

5. Távhasználat, esélyegyenlőség

A múzeum digitális tartalomszolgáltatása olyan befogadókhoz is eljuttatja az információt, akik a fizikai távolság miatt akadályozva vannak a gyűjteményi vagy kiállítótérben való személyes megjelenésben. Az internet nyújtotta lehetőség kiküszöböli a fizikai tér és az időbeli meghatározottság korlátait. Ez különösen felértékelődött a 2020-as évben a koronavírus járvány miatti kényszerű bezárások időszakában.

A digitális tartalomszolgáltatás összekapcsol olyan kutatókat, múzeumi szakembereket, akik korábban a távolság miatt csak szűkített keretek között tudtak együttműködni és új távlatokat nyit azok számára, akik mozgásukban vagy kommunikációjukban korlátozva vannak, szolgálva ezzel a társadalmi esélyegyenlőség ügyét, az esélyegyenlőtlenségek felszámolásának folyamatát.

6. Közművelődés és oktatás

A digitális felületek használata és a tartalmak megosztása segíti a múzeum ismeretátadási és oktatási tevékenységét. A digitalizált tartalmak kimeríthetetlen forrást biztosítanak mind a belső múzeumpedagógiai és közművelődési, ismerettátadási tevékenység számára, mind az intézményen kívüli, élethosszig tartó oktatás számára. A digitalizálás kiemelt célja, hogy olyan tartalmakat hozzon létre, olyan szolglatatásokat nyújtson, amelyek folyamatosan újrahasznosítják a gyűjteményekben felhalmozott egyetemes és nemzeti tudáskincset.

IV. A DIGITALIZÁLÁSRA KERÜLŐ ANYAGOK KIVÁLASZTÁSÁNAK SZEMPONTJAI

1. A kiválasztás folyamata, tervezés

A kiválasztás a digitalizálás meghatározott és elfogadott céljainak megfelelően, tervszerűen történik. Elsőbbséget élveznek egyrészt a kutatói igények, valamint a kiemelt érdeklődésre számot tartó analóg kulturális örökségi tartalmak, másrészt a közművelődési és állományvédelmi szempontok.

A kiválasztás folyamata a szakmai módszertan alapján az előválogatás, az állapotfelmérés, a kiválasztás és az előkészítés lépéseiből épül fel.

1.1. Előválogatás

Az előválogatás során el kell végezni az alapvető ellenőrzéseket, meg kell vizsgálni az objektumok tartalmát, állapotát.

1.2. Állományfelmérés

A digitalizálás előtt el kell végezni az a digitalizálandó állomány tételes állapotfelmérését, mivel ez alapján hozhatók meg azok a döntések, amelyek a digitalizáláshoz szükséges preventív állományvédelmi beavatkozásokra vonatkoznak. Az elvégzett restaurálási, állományvédelmi műveleteket dokumentálni kell, ugyanúgy, ha későbbre halasztott, nagyobb beavatkozást igénylő állományvédelmi eljárás szükséges, akkor annak tényét is dokumentálni szükséges.

Az állapotfelmérés célja, hogy meghatározható legyen az adott műtárgy sérülésmentes digitalizálásnak módja is. A digitalizálás előtt el kell végezni az objektumok állapotának és veszélyeztetettségének felmérését és értékelését. A felmérésnek ki kell terjednie a hordozóanyag, az információhordozó anyag és a kísérő anyagok állapotára. (pl. papír, textília jellege, mérete, állapota, vastagsága, tinta, festék, nyomdafesték, vagy lakk jellege, állapota stb…)

Az állapotfelmérés során teljességi szempontból is vizsgálni kell a tárgyakat, ellenőrizni kell, hogy nincsenek benne hiányok (pl. hiányzó részek, oldalak, mellékletek stb..) vagy egyéb sérülések.

1.3. Kiválasztás

A kiválasztás a digitalizálás meghatározott és elfogadott stratégiai céljainak megfelelően, tervszerűen történik, a célokból következő elvek alapján, amelyek a stratégiában fontossági sorrendben jelennek meg:

Társadalmi igény elve azt jelenti, hogy olyan dokumentumok, műtárgyak vagy gyűjteményegységek kerülnek kiválasztásra és digitalizálásra, amelyekre társadalmi igény van. Minden olyan egyedi objektum vagy akár összetartozó egységek (pl. hagyaték) amely egy intenzíven kutatott területről átfogó képet nyújt és kiemelkedő forrásértékkel bír, továbbá a nemzeti vagy nemzetközi érdeklődésre számot tartó kulturális örökségi tartalmak a társadalmi igény elve alapján elsőbbséget élveznek. Egyedileg kiemelkedő értéket képviselhetnek azok a kulturális örökségi tartalmak is, amelyek meghatározó elemei a nemzeti és helyi identitásnak, ezért tartalmi, esztétikai, kultúrtörténeti, vagy helytörténeti szempontból bemutatásuk, közművelődési vagy oktatási felhasználásuk kiemelten fontos. Az olyan kulturális örökségi tartalmak, amelyek publikálását jogi kötöttségek nem akadályozzák és újrafelhasználásuk jól kiaknázható, szintén prioritásra érdemesek, mivel nyílt adatként történő megjelentetésük hozzájárul a kulturális gazdaság fejlődéséhez, új kutatási eredmények eléréséhez vezethet.

Állományvédelmi elv alapján azok a dokumentumok kerülnek digitalizálásra, amelyeknek folyamatos szolgáltatása az eredeti analóg formában indokolatlanul nagy állagromlást eredményezne.

Elégséges adat elve azt jelenti, hogy azok az objektumok kerülnek digitalizálásra, amelyek azonosításához és szolgáltatásához elégséges adat (metaadat) biztosítható.

Az adatmentés elve szerint olyan dokumentumokat kell digitalizálni, amelyek esetében az eredeti adathordozón lévő adatok hosszú távú hozzáférése csak digitalizálással biztosítható gazdaságosan.

A gazdaságossági elv szerint a kiválasztás során azt is figyelembe kel venni, hogy a digitalizálásra kerülő kiválasztott eredeti objektum vagy egység mennyire digitalizálható gazdaságosan.

A sokféleség elvét a kiválasztás során szintén figyelembe kell venni, mert az analóg információhordozók rendkívüli változatosságot mutathatnak az óriásplakátoktól a mikro írásos kéziratig, a fényképnegatívoktól a hanglemezig vagy a 8 mm-es filmszalagig.

Az újrahasznosíthatóság elve azt jelenti, hogy a közzététel kreatív felhasználásra teremthet lehetőséget és ez a kereskedelmi felhasználáson keresztül hozzájárulhat a kulturális gazdaság, a kreatív iparágak fejlesztéséhez.

Kiemelt kiválasztási szempont lehet, hogy a tömeges információ igényének elvét is kiszolgálják a digitalizálásra kiemelt objektumok, illetve műtárgyak. A digitalizálás révén elérhető adatokból adatkereséssel, rendszerezéssel vagy automatikus elemzési módszerekkel tömegesen nyerhető olyan információ, amely más adatokkal összekapcsolva új információkhoz vezet. A kulturális tartalmak kiválasztásakor lehetőség szerint az összetartozó egységek együttes, egyszeri digitalizálásra, a korábban töredékesen digitalizált egységek, együttesek kiegészítésére kell törekedni.

A feldolgozásra szolgáló technológiák dinamikusan fejlődnek: előnyben kell részesíteni azokat a szöveges tartalmakat, amelyeknél az automatikus információkinyerés technológiái a képi információnál magasabb feldolgozottsági szint elérését teszik lehetővé. Az új technológiákat, mint a természetesnyelv-feldolgozás, képi mintázat felismerés, audiovizuális információ kinyerés, valamint a források azonosítását, összekapcsolását, automatikus indexelését végző kreatív megoldások priorizálni kell a kiválasztás során.

1.4. Előkészítés

Az előkészítő műveletek gondos tervezése szükséges, mivel az anyagköltség és a munkaidő ráfordítás miatt az előkészítés nagyban megnövelheti a költségeket. Az előkészítés során a kulturális örökségi tartalmak hosszú távú megőrzésének érdekében az állományvédelmi szempontból veszélyeztetett tárgyak és tartalmak élveznek elsőbbséget. A gyenge, rossz fizikai állapotban lévő, törékeny vagy sérülékeny, erősen szennyezett anyagok esetében mindenképpen szükséges a szakszerű restaurátori előkészítő munka.

Az előkészítés során a digitalizálásra kerülő anyag rendezettsége, feldolgozottsága, nyilvántartottsága kiemelkedően fontos szempont, ugyanis ezeknek a folyamatoknak meg kell előzniük a digitalizálást.

A digitalizálási tevékenység megkezdése előtt minden esetben azonosítani kell azt, hogy az kiterjed–e személyes adatok digitalizálására és meg kell találni az adatkezelés jogalapját. Ennek részletes szabályairól a stratégia szerzői joggal és adatvédelemmel kapcsolatos későbbi fejezete foglalkozik.

2. A digitalizálás munkafolyamata

A digitalizálás munkafolyamata digitalizáló projektek megtervezéséből és megvalósításából áll össze. Az egyes digitalizáló projektek során meghatározott célokat és a megvalósításhoz szükséges materiális és immateriális eszközök használatát értjük, amelyek egy bizonyos időszak alatt a kulturális örökségi tartalmak létrehozására és archiválására irányulnak.

Kiterjednek a digitalizálás, a megőrzés, az adatfeldolgozás és szolgáltatás területeire. Fő céljuk, hogy az eredmény tekintetében minél szélesebb társadalmi réteghez jusson el a múzeum gyűjteményeiben található közkincs és információ. A projekteket ezért úgy kell tervezni és koordinálni, hogy azok a különböző célcsoportok igényeit kielégítsék és minél szélesebb körűen legyenek reprezentálva bennük a gyűjteménytípusok.

2.1. Személyi feltételek

A múzeum a tervszerű gyűjteményi digitalizálást saját munkatársak bevonásával kívánja megvalósítani. Az első stratégia időszakában létrehozott digitalizálási munkacsoport tagjai a múzeumi gyűjteménykezelők, adattárosok, akik a munkacsoport vezető koordinálásával végezték a feladatokat. A múzeum a jelenlegi létszám–és költségvetési helyzetét tekintve nem tud a műtárgyak digitalizálásához szükséges szakmai kompetenciákkal rendelkező szakembereket alkalmazni. Amennyiben külső támogatásból vagy egyéb pályázati forrásból megteremthető lenne ennek az anyagi fedezete, akkor külső szakemberek vagy vállalkozások bevonását is tervezzük.

A múzeum az első stratégia időszakában a MúzeumDigitár programjának bevezetése és használata mellett kötelezte el magát. Szempont volt, hogy a döntés hosszútávra szóló megoldást adjon, hogy könnyen kezelhető (akár a tapasztalattal nem rendelkező kulturális közfoglalkoztatottak számára) és gyors eredményeket produkáló rendszer legyen. Olyan program, amely biztosítja az öt diszciplína gyűjteményei és adattárai számára, hogy megtalálják a mezőket, amelyekre szükségük van a digitalizálás és a műtárgykezelés pontos dokumentálásához. Szempont volt az is, hogy a program a gyűjtemény kezelhetőségét segítse raktározási és mozgatási modulokkal. Költségvetési szempontból olyan fenntartható programot választottunk, amely megfelel az intézmény anyagi kondícióinak, nem túl költséges, nem igényel folyamatos saját fejlesztést. A felhő alapú rendszernél a választást az adatkezelés gyorsasága, az internet sávszélessége, hozzáférési ideje határozta meg. A MúzeumDigitár olyan rendszer, amelyben a kollégák akár otthonról is tudnak dolgozni. Ez különösen felértékelődött a 2020-as évben a koronavírus járvány miatti kényszerű bezárások időszakában, az otthoni munkavégzés tervezésében.

A MúzeumDigitárral szemben jelenleg is elvárás, hogy a folyamatosan változó technológiákat, minőségi elvárásokat kiszolgálja, az aktuális technológiai megoldások közül a legcélravezetőbb és leggazdaságosabb megoldásokat ajánlja. Alapvető kritérium a távlati célok megvalósítása érdekében a nemzetközi szabványos megoldások alkalmazása. A digitalizálást olyan minőségben kell elkészíteni, hogy megfeleljen a szolgáltatási igényeknek és lehetővé tegye a hosszú távú megőrzést, szükség esetén a forrástárgy reprodukálását, illetve a sokoldalú újrahasznosítást.

2.2. Digitalizáló eszközök

A digitalizáláshoz szükséges gépparkot nagyfelbontású fényképezőgépek, műtárgy- és dokumentumszkennerek, fotószkennerek jelentik. A múzeum az első stratégia időszakában pályázati lehetőségeket felhasználva igyekezett olyan eszközöket beszerezni, amelyekkel a digitalizálás jól végezhető. Rendelkezünk digitális fényképezőgéppel, speciális szkennerekkel és dokumentumszkennerrel. Ezen eszközök azonban nem fedik le az ideális esetben szükséges gépparkot.

A hardverbeszerzéseknél irányadó szempont, hogy az eszközpark egyes eszközei integrálhatóak legyenek, a számítógéppel történő kommunikáció fejlett és elterjedt legyen,

a nyers fájlok feldolgozását biztosító eszközökkel és a munkafolyamatokhoz szükséges szoftverekkel rendelkezzünk.

Minőségi digitalizálás csak karbantartott eszközökkel lehetséges, ezért kiemelt szempont a gépek folyamatos karbantartása annak érdekében, hogy az amortizációjuk lassuljon és bizonyos hibák megelőzhetőek legyenek. A gépek avulása a folyamatos figyelem és karbantartás ellenére is bekövetkezik, ezért fontos a kapacitás fenntartása az eszközök folyamatos pótlásával. Az eszközök kiválasztása és beszerzése során a tervezésnél mindig figyelembe vesszük az adott eszköz várható élettartamát.

2.3. Digitalizálásra alkalmas helyszín

A munkához az első stratégia időszakában elkezdtük kialakítani a tárgyi feltételeket, egy fotóműhelyt rendeztünk be a MűvészetMalom földszinti részében. A digitalizáláshoz szükséges általános infrastruktúra feltételekkel (megfelelő sávszélességű internet, tárolókapacitás) rendelkezünk. A meglévő digitalizáló eszközöket igyekszünk minél jobban kihasználni és az új eszközigényt folyamatosan felmérni és korszerű új eszközöket beszerezni.

Ideális esetben a múzeumnak rendelkeznie kell olyan helyiséggel, ahol a digitalizálás munkafolyamatai megszervezhetőek és szakszerűen elvégezhetőek. A digitalizálásra alkalmas helyszín véleményünk szerint az alábbi alapvető kritériumokkal rendelkezik:

- szabályozható fényviszonyok,
- biztonsági feltételek teljesülése, esetleg beléptető rendszer alkalmazása,
- raktárakhoz közeli térbeli elhelyezkedés,
- átszervezhető, alakítható mobil terek,
- munkaállomások kialakítására alkalmas helyszín,
- padlózata kocsizható, nagyobb műtárgyak biztonságos mozgatásához is alkalmas.

Mindezen feltételekkel jelenleg a múzeum nem rendelkezik, de törekszik arra, hogy a jelen stratégiai ciklusban a digitalizálás állandó helyszíni feltételeit is megteremtse.

V. A DIGITALIZÁLS SZEMPONTRENDSZERE AZ EGYES GYŰJTEMÉNYEKBEN

1. A Ferenczy Múzeumi Centrum gyűjteményei

A Ferenczy Múzeumi Centrum jelentős történelmi múlttal rendelkező intézmény. Elődjét, a szentendrei múzeumot 1951 elején alapította a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja. A központtól, mint fenntartótól a múzeum két épületet kapott a működéséhez Szentendrén: a Római sánc u. 17. alatti Vaczek-villát a hozzátartozó területtel és a Marx tér (mai Fő tér) 6. sz. alatti épületet. 1951. augusztus 20-a alkalmából döntött úgy a fenntartó, hogy a múzeum Ferenczy Károly nevét veszi fel. 1953-ban változás történt a múzeumok központi irányításában, a korábbi fenntartó helyét a Népművelési Minisztérium Múzeumi Főosztálya vette át.

1962-ben a szakmai felügyeletet a minisztérium átadta a megyei tanácsoknak, így a Pest megyében található múzeumok a Pest Megyei Tanács hatáskörébe kerültek, ahol a múzeumok irányítására létrehozták a megyei múzeumok igazgatóságát. Az igazgatóság irodája kezdetben Budapesten működött, 1972-ben költözött ki Szentendrére, a Fő téri épületbe.

A Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságához Szentendre város 12 kiállítóhelye, a megye 5 tájmúzeuma (Aszód, Cegléd, Nagykőrös, Ráckeve, Vác) és további 7 kismúzeuma (Abony, Isaszeg, Nagytarcsa, Penc, Szob, Tápiószele, Zebegény), valamint 6 kiállítóhely tartozott. Ezeken felül még közel 40, helyi önkormányzatokhoz tartozó helytörténeti gyűjtemény működött a megye területén, ahol az igazgatóság múzeumi szakfelügyeletet és koordinációt biztosított.

A múzeum kezdetben a szentendrei járás területén rendelkezett gyűjtőkörrel, 1962-től a gyűjtőkör a régi budai és ráckevei járás területével növekedett, 1968-tól pedig teljes Pest megye területére kiterjedt és ez a terület a működési hatóköre jelenleg is.

A múzeum 2012-ig töltötte be a megyei múzeum szerepét. 2013. január 1-jét követően jogszabályi változás miatt a Szentendrén kívül működő tagintézmények a területi elhelyezkedésük szerint illetékes helyi önkormányzatokhoz kerültek, a szentendrei múzeumok Szentendre Város Önkormányzatának fenntartásában megyei hatókörű városi múzeumként működnek tovább. Az intézmény neve 2016. év márciusától Ferenczy Múzeumi Centrum névre változott.

A Ferenczy Múzeumi Centrumhoz tartozó múzeumépületek – két kiállítóhely kivételével – Szentendre belvárosában, egymáshoz viszonylag közel találhatók, gyalogosan is kitűnően megközelíthetők. Az intézményhálózat változatos képet mutat, vannak viszonylag jó állapotú, illetve jelentős felújításra szoruló kiállítóhelyek és olyanok is, amelyeket nemrég felújítottak, de technikailag hiányosak, vagy a beépített technikák már elavultak, cserére szorulnak.

1.1. Képzőművészeti gyűjtemény

A Ferenczy Múzeumi Centrum művészeti gyűjteménye sajátos képet ad a hazai képzőművészet elmúlt bő száz évéről, a naturalizmustól kezdve egészen a public art-ig. A kollekció első darabjai 1951-ben kerültek be az akkor frissen alapított Ferenczy Károly Múzeum induló gyűjteményi anyagába. A múzeum gyűjteményei kezdetben ajándékozásból, művészek múzeumnak átadott hagyatékából gyarapodtak.

A gyűjteményt Ferenczy Béni özvegye alapozta meg, aki 1973-ban adásvételi, illetve ajándékozási szerződéssel a **Ferenczy-család** művészei által készített közel 2000 műtárgyat számláló kollekciót: festményeket, grafikákat, szobrokat és érmeket adott a múzeumnak.

Barcsay Jenő (1900-1988) festő-és grafikusművész, művészetpedagógus 1928 óta rendszeresen időzött Szentendrén. Ragaszkodásának jeleként 1977-ben közel 200 festményt, grafikát és alugrafikát ajándékozott a magyar államnak, úgy hogy azok Szentendrén kerüljenek bemutatásra. A művekből 1978. áprilisában készült el az állandó kiállítás, amelynek ő maga választotta ki a helyszínét és a más közgyűjteményekből kölcsönzendő festményeit.

Czóbel Béla (1883–1976) már életében múzeumot kapott Szentendrén, ahol díszpolgárrá avatták, s ahol Párizs mellett talán a legtöbb időt töltötte. A gyűjtemény anyagának egy részét a múzeum által vásárolt, illetve a korabeli Kulturális Minisztérium által vásárolt és átadott festmények alkották. 1975-ben Czóbel Béla 35 festmény és 30 grafika ajándékozásával bővítette ezt az anyagot, majd végrendeletében a tulajdonában lévő 40 festményét és 844 grafikáját a magyar államra hagyta, amelyek a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságához kerültek. A gyűjteményt továbbszaporította 1995-ben az a néhány

festmény és grafika, amelyet a művész külföldön élő lánya, Lisa Czóbel végrendeletében a múzeumra hagyott.

Ilosvai Varga István (1895–1978) 1932-ben kezdett Szentendére járni, az itt működő Művésztelepre. 1935-ben házat vásárolt és letelepedett a városban, ahogy ő nevezte: „második szülőhelyén". 1941-ben a Szentendrei Festők Társaságának is tagja lett. Hagyatéki anyagának egy része a múzeum tulajdonába került, de jelentős gyűjteménye található a Magyar Nemzeti Galériában és Kunhegyesen, szülővárosában is.

Kmetty János (1889–1975) halála után özvegye egy önálló Kmetty Múzeum alapításának kérésével adta át férje 275 tételes hagyatékát, amely néhány kimagasló értékű korai festmény mellett elsősorban grafikai és műtermi vázlatokból, valamint az 1960–70-es években készült olajképekből, üvegablak-tervekből és üvegablakokból állt. A Kmetty-gyűjtemény jelentékenyebb részét azok a festmények alkotják, amelyeket a hagyatéki átadást megelőzően az ötvenes évektől gyűjtött a múzeum.

A **Kerényi Jenő** szobrászművész (1908–1975) életművét reprezentáló, 40 művet számláló válogatásból 1978-ban Szentendre műemléki belvárosának szélén, egy újonnan épült, modern pavilonban és a körülötte lévő parkban nyílt meg emlékmúzeum és szoborpark. Mivel az üvegezett épület a biztonsági feltételeknek már nem felelt meg, a szobrász – a városhoz személyesen kötődő – özvegyétől vétel útján megszerzett gyűjtemény 2008-ban a Kmetty Múzeum pincéjében kapott végleges elhelyezést.

Kovács Margit (1902–1977) kerámiaművész 1972-ben életműve nagy részét a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságának ajándékozta. Az életművét bemutató kiállítás 1973-ban nyílt meg.

1979-ben a magyar állam **Vajda Lajos** feleségétől megvásárolta az életmű egy jelentős hányadát, amelyből 100 művet a szentendrei Ferenczy Múzeumnak adományozott abból a célból, hogy a városban létrehozandó emlékmúzeumban kerüljön bemutatásra. 1982-ben egy kisajátított kétszintes lakóépületben kezdték meg a múzeum kialakítását. Az átalakítás után 1991-ben nyílt meg a Vajda Lajos kiállítás az emeleti részen, a pincében pedig az Európai Iskola elnevezésű művészcsoport szentendrei tagjainak (Korniss Dezső, Bálint Endre, Szántó Piroska, Vajda Júlia, Anna Margit) munkáiból készült tárlat.

Az **Ámos Imre** (1907–1944) és **Anna Margit** (1913–1991) művészházaspár festményeit és grafikáit őrző gyűjtemény és kiállítás 1984-ben nyitott meg abban a házban, amelyet a hagyaték őrzésére Anna Margit választott ki. A hagyaték jelentős része még Anna Margit életében, a művésznő adományozásából került a múzeum tulajdonába.

A máig tartó gyűjtés több hullámban folytatódott, míg kialakult a mai koncepció, amely dinamikusabb, szélesebb látókörű, mint korábban, ugyanakkor elsőbbséget élveznek benne a városban és annak vonzáskörzetében dolgozó művészek munkái. Az így létrejött közel 10 000 darabos kollekció főbb fókuszai, irányvonalai abban a mai struktúrában rajzolódnak ki, amelyben a **Szentendrei művésztelep** egykori alapítóitól az **Új művésztelep** alkotóin keresztül a mai művésztelepi művészekig és a városban élő és alkotó kortárs művészekig jut el.

A hazai viszonylatban tekintélyes gyűjteményben hangsúlyosan jelennek meg az olyan ismert iskolák, mint kezdetben a nagybányai, az abból kiváló Neósok, a Nyolcak, az Európai Iskola, az École de Paris magyar szekciója, a hatvanas évek modern absztrakciója, a

konstruktív törekvések, a szürrealizmus, a dada és ezek neoavantgárd, valamint mai friss változatai, amelyek már „szentendrei művészet” címszó alatt vonultak be a köztudatba.

A gyűjteményben kiemelt szerepet kapott a magyar művészet történetében is **rendkívüli alkotásokat, életműveket** ránk hagyó művészek, Vajda Lajos, Bálint Endre, Korniss Dezső, Anna Margit és Ámos Imre munkássága, Barcsay Jenő, Czóbel Béla és Kmetty János több generációra ható festői hagyatéka. Nemcsak a gyűjtemény, de a magyar művészettörténet egyik főműve is Korniss Dezső *Tücsöklakodalom* című olajfestménye. Az 1948 nyarán, Szentendrén készült alkotás a festő többéves alkotói korszakának szintézise, motívumait, színeit és komponálási struktúráját tekintve egyaránt. Vajda Lajos egyik legjelentősebb műcsoportja az ikonos önarcképek, ezek közül való a múzeumban őrzött *Ikonos önarckép* (1936) is. Anna Margit *Halász* (1979) című emblematikus főművén a naivan megfogalmazott magányos figura a művész önarcképe.

A gyűjteményben hangsúlyos helyet foglalnak el a **Vajda Lajos Stúdió** és a **kortárs szentendrei alkotók** (többek között Deim Pál, Bereznai Péter, efZámbó István, feLugossy László, Pacsika Rudolf, Vincze Ottó, Wahorn András stb.) művei is.

A gyűjteményt folyamatosan gazdagították és gazdagítják ma is a **Grafikai Műhelyben** készülő szitanyomatok gyűjteményi köteles példányai.

1.2. Régészeti és numizmatikai gyűjtemény

A Ferenczy Múzeumi Centrum **régészeti gyűjtőköre felöleli Pest megye szinte egész területét.** (Kivéve az önálló régészeti gyűjtőkörrel rendelkező területi múzeumokat, mint Vác, Ráckeve, Százhalombatta és Visegrád: közülük Ráckeve (Csepel-sziget déli része) és Vác (váci járás egésze, illetve az aszódi és gödöllői járások egy része) kimondottan nagy területtel rendelkezik.) A Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága néven alapított intézmény az 1960-as évek óta folyamatosan gyűjtötte a régészeti leleteket feltárásokból, terepbejárásokból, ajándékozásokból. A múzeum régészeinek fő feladata Pest megye teljes területén az építkezések előtti, vagy azzal párhuzamosan végzett földmunkák utáni régészeti örökség feltárása, dokumentálása és feldolgozása. A főként kerámiából készült tárgyakból és fémleletekből álló, folyamatosan bővülő gyűjtemény mára több mint nyolcszázezer tételt számlál. A **leletek igen széles skálát ölelnek fel**: az őskor korai szakaszától, a csiszolt kőkorszaktól (neolitikum) a késő középkorig tartó időszakokból származnak. A feldolgozást és raktározást négy helyszínen végzik a múzeum régészei: Cegléden, Gödöllőn, Budapesten és Szentendrén. A ceglédi raktárban főként a 4-es főút és az M0 keleti szektorának építését megelőző feltárásból származó leletanyag, Gödöllőn a megye keleti feléből származó anyag található, míg Szentendrén a megye nyugati részének emlékeit és a szentendrei római tábor feltárása során napvilágot látott leleteket őrizzük. Budapesten az Üllői úti raktárban ember és állatcsontok vannak az egész megyéből.

Pest megye területén a helyi gyűjtemények 1895-től kezdve folyamatosan gyűjtötték a kulturális örökség emlékeit, így az itt előkerült numizmatikai anyagot is. A megye legkorábbi alapítású múzeumai komoly numizmatikai gyűjteménnyel rendelkeztek, ezek a múzeumi anyagok 1962-ben a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága szervezetébe kerültek. 1977-ben a megyei múzeumigazgató a Magyar Nemzeti Múzeum Éremtára szakfelügyeletével megvizsgáltatta a gyűjteményi helyzetet és az elkészült jelentés alapján 1978-ban megalapították **Pest megye numizmatikai gyűjteményét**, az addig gyűjtött anyagokat egyesítették.

A numizmatikai anyag az érméken kívül olyan új-és legújabb kori jelvényeket, kitüntetéseket, emlékérmeket és plaketteket tartalmaz, amelyek fontos történeti dokumentumai nemcsak a Pest megyei, hanem a magyarországi történelemnek is. A megyei gyűjtemény egyesítése révén megszűnt a párhuzamosság, a megyei kezelés szakszerűséget és folyamatos rendelkezésre állást jelentett mind a kutatás, mind a megyei muzeális intézmények kiállítás szervezései számára. A gyűjtemény folyamatosan gyarapodott; a legjelentősebb vásárlás 1997-ben történt, amikor Pest Megye Közgyűlése közel 10 millió forintot adott a Bázlik-féle gyűjtemény megvásárlására. A gyűjtemény a 2000-es évek elejétől a nagyberuházásokat megelőző régészeti ásatásoknak köszönhetően szintén folyamatosan és jelentősen gyarapodott. A Gödöllőn kutatható Pest megyei numizmatikai gyűjtemény mára már kb. 47 000 darabosra bővült. A lelőhely nélküli éremanyag korszakonként válogatott, mely jól reprezentálja az egyes pénztörténeti korok időbeli alakulását. A lelőhellyel rendelkező éremanyag számos információt hordoz a feltárt régészeti területre vonatkozóan. Az esetek túlnyomó többségében általuk határozható meg a kutatás fókuszában levő régészeti jelenség kronológiája. A régészeti korú érmek között számos éremleletet is találunk. Ezek között nem ritkák a több száz darabból álló tezaurált lelet együttesek sem. A modern kori gyűjtemény is jelentős, mely nagyobb részt ajándékozás, de vásárlás útján is keletkezett. A numizmatikai gyűjtemény létrejöttének megfelelően szolgálja a Pest megyei régészeti vagy történeti tárlatok létrejöttét, továbbá számos kutatói munkának is otthont ad.

1.3. Történeti gyűjtemény

A 30.000 darabot meghaladó gyűjtemény két nagyobb egységre oszlik: a **történeti dokumentum gyűjteményre** és a **történeti tárgyi gyűjteményre**. A dokumentum gyűjteményben Szentendre és környéke, illetve Pest megye történetéhez kapcsolódó papír alapú dokumentumok találhatók a 18. századtól: plakátok, okiratok, újságok, térképek és különböző aprónyomtatványok. A gyűjtemény legbecsesebb darabjai a város Mária Terézia korabeli német nyelvű szabálykönyve, illetve Dumtsa Jenőnek, a város első polgármesterének képeslap-albumai.

A tárgyi gyűjteményben a jó állapotban fennmaradt első világháborús katonai tárgyak mellett ugyanúgy megtalálhatók 19. és 20. századi bútorok, ruhaneműk, háztartási eszközök, a hétköznapok és ünnepek használati eszközei, illetve dísztárgyai a kitűzőtől kezdve az írógépen és a mázsálón át a két világháború közötti szatócsbolt berendezéséig. A gyűjtemény legkorábbi darabjai nagyrészt a 18. század elejéről származnak - például fegyverek vagy a város céhládái.

A több mint 8000 darabot számláló tárgyi gyűjteményt gazdagítja Rab Ráby legenda szerinti iratládája. A gyűjtemény másik éke az a díszesen megmunkált, csontmarkolatú jatagán, amely valamelyik balkáni műhelyben készülhetett, és talán a rác közvetítő kereskedelem révén került a városba. Stéger Xavér Ferenc, a szentendrei származású híres operaénekes hagyatéki anyaga (utazóláda, jelmezek, díszes üvegmunkák, ötvöstárgyak) is a történeti gyűjtemény részét képezi.

Meg kell még említeni a néhány éve működő, történeti forrásértékű **fotógyűjteményt** is. A valamivel több, mint 700 fénykép segítségével értékes kiegészítő információkat kaphatunk Szentendre és környéke 20. századi történetéről.

1.4. Néprajzi gyűjtemény

A néprajzi gyűjtemény – mely reprezentálja a megyében élő magyar, szerb, német és szlovák lakosság életmódját, tárgyi kultúráját, népművészetét – 9000 darabot számlál. A gyűjteményt Onódiné Deisinger Margit alapozta meg az 1950-60-as években és gyarapította kvalitásos darabokkal és tárgy együttesekkel.

A néprajzi anyag több gyűjteményi egységből áll: **textilgyűjtemény, kerámiagyűjtemény, bútor-, háztartás- és kismesterség gyűjtemény, népi vallásosság- és népi iparművészeti gyűjtemény.** A leggazdagabb a több mint 3000 darabot számláló textilgyűjtemény. Tudományos értékét a – magyar, német, szerb, szlovák – viselet együttesek, az összetartozó tárgytípusok, pl. a szerb díszkendők emelik.

A bútorgyűjtemény zömmel a 19. század közepétől az 1940-es évekig készült paraszti, parasztpolgári bútorokat tartalmazza. Legkorábbi darabja egy 18. századi, bibliai jelenetekkel festett szekrény. Jelentős számban vannak festett, datált parasztbútoraink, jórészt a pilisszántói festőasztalos dinasztia munkái.

A kerámiagyűjtemény tatai és csákvári edényeket őriz a legnagyobb számban. Emellett megtalálhatók a 20. századi paraszti háztartásokban előforduló keménycserép, porcelán és üveg használati tárgyak is. Befogadjuk a szentendrei ásatásokból előkerülő kora-újkori cserépedényeket és töredékeket.

A mesteremberek díszített, évszámos szerszámai (gyaluk, bárdok) mellett jelentős a mesterség teljes eszközanyagát és termékeit képviselő mézeskalácsos és gyertyamártó, a kőfaragó, a kovács/cigánykovács tárgy együttes. Az egykor virágzó szőlőkultúráról tanúskodnak a szőlőművelés és bornyerés eszközei, és a 19. század második felében készített festett, faragott, kőtálcás prések, vidékünk népművészetének is meghatározó darabjai. Közülük kettő a Római kőtárban látható.

A vallásosság gyűjtemény többségét képek és nyomtatványok, könyvek képezik. Ezen belül kiemelkedő a 18. és 19. századbeli szentképek együttese, köztük apácamunkák, falevélre applikált képek. A múzeum az 1980-as évektől gyűjtötte a megyében élő naiv festők, népi iparművészek alkotásait is.

A múzeum gyűjtőterülete elsősorban Pest megye nyugati felének – jórészt nemzetiségi – települései és a Szentendrei sziget. Az 1990-es évektől vált hangsúlyossá a környékünkön élő nemzetiségek kultúrájáról, életmódjáról tanúskodó tárgyak és felvételek gyűjtése. Folyamatosan zajlik a magányszemélyek archív fényképeinek digitalizálása – a nyilvántartásuk módja azonban még nem kidolgozott.

Az utóbbi évtizedben a néprajzi gyűjtemény csak esetlegesen, ajándékozás révén gyarapodott. Ahhoz, hogy tervszerűen, a gyűjtemény fehér foltjait felszámolva, meglévő egységeket kiegészítve, vagy akár kiállítási tematika mentén tudjunk gyűjteni, évente fix tárgyvásárlási keretre van szükség, a gyorsan eltűnő, hiánypótló vagy gazdát cserélő minőségi tárgyak megszerzése érdekében.

1.5. Irodalmi gyűjtemény

A Ferenczy Múzeumi Centrum irodalmi gyűjteménye Kovács Annamária irodalomtörténész személyéhez és gyűjtéséhez kapcsolható. Az általa rendezett kiállítások kapcsán a múzeumhoz került anyaggal indult az irodalmi gyűjteményezés. Az irodalmi gyűjtemény egy indulóban, alakulóban lévő gyűjteményi szegmens, mely nyitott – gyűjtőkörének megfelelően – **a város és a megye területén fellelhető irodalmi vonatkozású**

életművek, irodalmi jelentőségű események dokumentumainak gondozására. Mindemellett elsősorban a múzeum irodalmi kiállításainak szervezése, rendezése kapcsán gyűjtött dokumentumok, forrásértékű levelek, fotók kerülnek a gyűjteménybe.

Így gazdagodott a *Mozaikok a Szentendrei Teátrum történetéből* című kiállítás révén ide került plakátgyűjteménnyel, valamint a *Magyar gondolkodók Rómában* című kiállítás kapcsán a Szőnyi Zsuzsa által adományozott írói levelezéssel, melyből kiemelkedik – már csak mennyisége okán is – a Passuth László (45 darab) és a Méray Tibor (42 darab) leveleiből álló anyag. Szentendrei vonatkozásban érdekes egy elszórt levél Barcsay Jenőtől és három Szántó Piroskától.

A gyűjteményezés új, hangsúlyos profilja azonban – figyelembe véve Szentendre igen rangos és méltán neves képzőművészeti, s elsősorban neoavantgárd hagyományait – kép és szöveg, vizualitás és irodalom műfaji határait feloldó, feszegető alkotások gyűjtése, ennek vonatkozásában a kutató- és tudományos feldolgozómunka elindítása.

1.6. Múzeumi kiadványok

A múzeum, illetve annak jogelődei és Pest megyei filiálé múzeumai az 1950-es évek elejétől rendelkeznek szakmai kiadványokkal. A kiadványok megtalálhatóak a múzeum Könyvtárában, az adattárakban, valamint egy részük a 2010-ben szervezett digitalizálási együttműködésnek köszönhetően elektronikus formában már elérhetőek a Hungarica.hu közgyűjteményi portál oldalán.

A múzeum kiadói tevékenysége körében több sorozatot is elindított, így a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága (PMMI) által rendezett időszaki kiállítások katalógusainak kiadását 2000-től 2009-ig, valamint a Pest Megyei Múzeumi Füzetek 1972-től induló tematikus számait. Szentendrei Múzeumi Füzetek címen 1996-2007 között jelentek meg szakmai kiadványok, a múzeumi évkönyv Studia Comitatensia címmel 1972-től napjainkig évente kiadásra kerül.

A kiadványokkal kapcsolatban problémát jelentett, hogy a múzeum nem rendelkezett a kiadványairól teljes bibliográfiával, amelynek összeállítását 2020. év végére sikerült elkészíteni. Szintén problémát jelentett, hogy a múzeum a kiadványok gondozása területén éveken keresztül raktározási problémákkal küzdött, nem volt kialakítva a kiadványok kezelésének belső rendszere. Ezen a helyzeten 2020. év végére sikerült változtatni, a kiadványokat rendezve, leltározva három kiadványraktárban helyeztük el.

2. Digitális tartalmak előállítása az egyes gyűjteményekben, fejlesztési irányok

2.1. Feladatok a képzőművészeti gyűjteményben

2020. évben pályázati támogatás segítségével a múzeum képzőművészeti gyűjteményének meghatározó művészeitől, mint Ferenczy Noémi, Kmetty János, Vajda Lajos, Czóbel Béla, Barcsay Jenő és Ámos Imre virtuális tárlatokat rögzítettünk, amelyek arra is lehetőséget adnak, hogy a bemutatóhoz kapcsolt szövegek, képek és egyéb információk révén egy kibővített ismeretanyagot tegyünk elérhetővé.

Az első digitalizálási stratégia időszakában a múzeum képzőművészeti gyűjteményének jelentős része rögzítésre került a MúzeumDigitár programjában. A következő időszak feladata az elkészült rögzítések ellenőrzése, adatgazdagítása és előkészítése publikálásra. A múzeum 2021-ben elinduló új honlapjának kiemelt része lesz a tervek szerint a digitalizált gyűjteményi anyag bemutatása.

A közzététel során prioritást képeznek a jelenős múzeumi gyűjteménnyel rendelkező művészek, a Ferenczy-család tagjai, Vajda Lajos, Czóbel Béla, Barcsay Jenő, Kmetty János, Ámos Imre és Anna Margit munkái, valamint Kovács Margit kerámiái, illetve a gyűjteményi revíziók során feldolgozásra kerülő kisebb gyűjtemények művészei, mint például Modok Mária, vagy Miháltz Pál.

A képzőművészeti szakanyag digitalizálása területén a stratégiai cél 2025-ig:

- Ferenczy Noémi, Kmetty János, Vajda Lajos, Czóbel Béla, Barcsay Jenő és Ámos Imre műveinek virtuális kiállításokon történő közzététele.
- A 2021-2025 időszakban tervezett gyűjteményi revíziók kapcsán tárgyfotók készítése és digitalizálása, az anyag előkészítése publikálásra.
- Az első digitalizálási stratégia időszakában a MúzeumDigitár programjában rögzített felvételek előkészítése publikálásra, az anyag elérhetővé tétele a múzeumi honlapon keresztül.
- A képzőművészeti adattár filmarchívum anyagának felmérése, a filmek digitalizálása külső szakértők bevonásával.

2.2. Feladatok a régészeti és numizmatikai gyűjteményben

Pest megye sajátságos helyzetben van a régészeti gyűjteménye terén, mert egyrészt több területi múzeum, már lezárt régészeti anyagának gyűjteményét is a Ferenczy Múzeumi Centrum őrzi (mint megyei hatókörű városi múzeum), az eredeti leltárkönyveikkel együtt (például: Ceglédi Kossuth Múzeum), másrészt vannak olyan területi múzeumok, amiknek a régészeti gyűjteményük lezárt, de sem a leletanyagok, sem az eredeti leltárkönyvek nem kerültek a Ferenczy Múzeumi Centrumhoz, hanem ott maradtak a múzeumoknál. Ezek mellett vannak olyan múzeumok, amiknek van külön régészeti gyűjtőkörük és gyűjteményük a megyén belül (például: váci Tragor Ignác Múzeum).

A régészeti adatok digitalizációját 2 külön részre kell bontani:

- Leltárak, leltárkönyvek
- Tárgyfotók (2D és 3D digitalizálás)

Leltárak, leltárkönyvek

A leltárkönyvek tartalmazzák a múzeum nyilvántartott régészeti korú tárgyainak gyűjteményét. Nagyon fontos, hogy az egyedi számmal (leltári szám) ellátott tárgyak adatai több féle formában is megőrzésre kerüljenek, illetve kereshetőek legyenek. Kezdetekben a leltárkönyveket kézzel írták és papír alapon vezették.

Régi, kézzel írt leltárkönyveink:

Cegléd Kossuth Múzeum 5 db

Szentendre Ferenczy Múzeum 20 db
Numizmatika 10 db
Ráckeve Árpád Múzeum 1 db

A legfontosabb feladat, hogy a régi, kézzel írt, néhol szakadt, halvány, nehezen olvasható leltárkönyvek be legyenek fotózva, majd pedig Excel táblázatba digitalizálva, hogy az adatok kereshetőek legyenek és a jövőbeni adatbázisba fel lehessen őket tölteni.

A múzeumi leltárkönyveket, köztük a régészeti leltárokat 2019-ben a Nemzeti Kulturális Vagyonlenyomat Program (NKVL Program) keretében végig fotózták. Ezek nagy felbontású képek, ha van jogosultság, akkor egy online felületről letölthetőek: https://nkvl.hu/

A kézzel írt leltárkönyvek Excel táblázatba történő felvitele 2020. év végéig a következő:

CKM – 3 kész, ellenőrzött; 1 kész, ellenőrzés alatt; 1 folyamatban
NUM – 1 kész, ellenőrzött; 1 folyamatban
SZFM – 2 kész, ellenőrzött; 1 kész, ellenőrzés alatt; 13 folyamatban
Az ARCHÉ programból régen kinyomtatott leltárkönyvek száma: 106 db

Ezeknél ellenőrizni szükséges, hogy mennyi adat maradt meg a biztonsági mentésekben és mi az, ami elveszett. Sajnos a kinyomtatott leltárkönyvekben sok a hiányosság és a hiba is, amit folyamatosan javítani kell.

A múzeum rendelkezik antropológiai és az archeozoológiai leltárakkal. Egy kézzel írt leltárkönyvünk van antropológiai, de a régen leltározott anyagok közül van olyan, aminek a leltára az eredeti kinyomtatott dokumentációkhoz hozzá van csatolva fizikálisan, de digitális állománya még nem tisztázott, hogy van-e. Az antropológia és az archeozoológia leltárainak problémái még tisztázatlanok.

A régészeti leltárak, leltárkönyvek területén a stratégiai cél, hogy 2025-ig a kézzel írt leltárkönyvek Excelbe gépelése, az adatbázis hibáinak, hiányainak felderítése, javítása, új adatok bevitele megtörténjen, emellett az antropológiai és archeozoológiai leltárak tisztázása és rögzítése szintén feladat.

Tárgyfotók (2D és 3D digitalizálás)

Az elmúlt évek gyakorlata az volt, hogy a tárgyak fotózása csak akkor történt meg, ha valaki kiállításra, publikációhoz stb. fotózta vagy fotóztatta a tárgyakat. Általános, hogy ilyen esetekben a gyűjtemény legértékesebb, legimpozánsabb darabjait fotózzák. Sajnos a tárgyfotózásnak és a képek rendszer szintű tárolására nincs követendő gyakorlat kialakítva.

A múzeum az elmúlt években részt vett a MaNDA, illetve a Forum Hungaricum NKFT. kulturális közfoglalkoztatási programjában, mely során a lejjebb felsorolt számú tárgyakról készült 3D modell és ezek fel is kerültek az online adatbázisba.

https://mandadb.hu/tart/kereses?HNDTYPE=SEARCH&name=doc&page=1&_clearfacets=true&_clearfilters=true&fld_compound=&fac_organization=171

A Forum Hungaricum Nonprofit Kft. adatbázisa a magyarországi múzeumok, könyvtárak, levéltárak, magángyűjtemények, civil szervezetek, kulturális- és oktatási profilú intézmények digitalizált kulturális javait egy közös felületen publikáló, nyilvános online gyűjtemény. Az adatbázis célja a digitalizált értékek gyűjtése, rendszerezése, és a szerzői jog keretei között a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele, így nyújt betekintést

partnerei állományába, felfedi a kulturális tartalmakat, amelyeknek holléte egységes adatbázis híján nehezebben lenne beazonosítható.

2013-tól kezdődően több mint 180 – volt és jelenlegi – partnerintézmény adja közre a digitalizált dokumentumait adatbázison keresztül, a KDS célrendszerével harmonizálva az Országos Kulturális Közfoglalkoztatási Program segítségével.

2016-2017-ben 150 tárgyról készült 3D modell a 3DSOM programmal
2017-2018-ban 119 tárgyról készült 3D modell a 3DSOM programmal
2020-2021-ben 350 tárgyról fog 3D modell készülni

2017-2018-ban a múzeum csatlakozott a MúzeumDigitár rendszerhez.

A MúzeumDigitár rendszer köz- és magángyűjtemények, archívumok, múzeumok és magángyűjtők gyűjteményeit, tárgyait mutatja be. A rendszerben az egyes felhasználók mellett szereplő számokra kattintva a felhasználók gyűjteményeiről, illetve tárgyairól lehet tájékozódni.

https://hu.museum-digital.org/index.php?q=Ferenczy+M%C3%BAzeumi+Centrum&t=museum

2017-2018-ban gyűjtemények szerint az alábbi tárgyak kerültek fel a rendszerbe:

Numizmatika – 314 db
Régészeti – 255 db

2019 óta a múzeumunk igénybe veszi a KDS projekt keretében létrehozott mobil digitális labort, amely segítségével nagy felbontású digitális műtárgyfotókat és a műtárgyak 3D modelljeit tudják elkészíteni. A KDS mobil digitális labor által digitalizált műtárgyak a Magyar Nemzeti Múzeum által üzemeltetett MuseuMap aggregációs portálon érhetők el.

https://www.museumap.hu/fmc

2019-ben 90 tárgy
2020-ban 40 tárgy

A régészeti tárgyfotózás területén a stratégiai cél 2025-ig:

- A régészeti leletek digitalizálásánál probléma a nagy mennyiség: minden évben több ezer lelettel bővül a több százezer leletet tartalmazó gyűjtemény. A digitalizálást két fő irányban kell végezni: az első az elmúlt évtizedek legjelentősebb tárgyait digitalizálni és bemutatni.
- A másik irány az új leletek digitalizálása. Itt célszerű a leltározással párhuzamosan elkészíteni a tárgyak rögzítését. Minden tárgyról egy 2D fotó készítése lenne ideális, melyet a leltárhoz kapcsolnánk a tárgy könnyebb azonosítása miatt. 3D-ben pedig csak a kiemelkedő tárgyak és leletegyüttesek kerülnének rögzítésre.

A numizmatikai szakanyag digitalizálása során 2016 és 2019 között 22.000 érem lett digitalizálva, ami a teljes gyűjteményi anyag kb. 40%-a. Az elmentett képek fájl neve minden esetben azonos a leltári azonosítószámmal. A munka folyamatos végzése kiemelten fontos, hiszen a szakanyag évente minimum 1500 éremmel gyarapodik (ajándékozás, műszeres leletfelderítés).

A képek teljes körű felhasználása, közzététele, adatbázisba való feltöltése jelenleg azért okoz problémát, mert az érmek egykori (1979-ben készült a leltári leírás) meghatározása a mai igényeket nem elégíti ki. Így ezek 1:1 formában való átvétele egyáltalán nem javallott. A képanyagot csak akkor lehet felhasználni, ha az érmek leírását újra elvégezzük. A tárgyak egyenkénti numizmatikai leírása a következőkből tevődik össze: az érem paramétereinek leírása (súly, ármérő), elő-, hátlapi leírás (a kiolvasható körirat leírása, feloldása az epigráfia szabályai szerint, majd a körirat lefordítása magyarra, és az ábrázolás leírása), továbbá a címlet, a kibocsátás helyének és idejének meghatározása a legújabb numizmatikai szakanyagok bevonásával (referenciaszám).

A numizmatikai szakanyag digitalizálása területén a stratégiai cél 2025-ig:

- a fotózott anyaghoz (22.000 érem felvétel) a numizmatikai szakleírás elkészítése és folyamatos publikálása,
- új leletek közül a kuriózum anyagok fotózása és publikálásra előkészítése.

2.3. Feladatok a történeti és néprajzi gyűjteményben

A Szentendre, a kereskedőváros c. helytörténeti kiállítás (2020. október 10. - 2021. január 31.) anyagát hozzáférhetővé tesszük az érdeklődő közönség, illetve az intézményi oktatásban részt vevők számára virtuális kiállítás formájában. Egyrészt a kiállítás elérhető lesz a múzeum honlapján online formában, másrészt résztémákra bontva. A virtuális rögzítésben lehetőség lesz a kiállítási anyagot további információkkal (tudástár), tárgyakkal (tárgyfotókkal), képekkel és más digitális tartalmakkal (3D felvételek, filmek, interjúk) kibővíteni, a tantervi igényeknek megfelelően módosítani.

A múzeum kiállítási stratégiájának megfelelően évente megrendezésre kerül egy-egy helytörténeti, néprajzi témát bemutató átfogó tárlat (2021: Mennyei kulcs, a népi vallásosság tárgyai, 2022: Szentendre, az iparváros, 2023: Szentendre, a kirakatváros, 2024: Stéger Xavér Ferenc (1824-1911) születésének 200 évfordulója) amelyek anyagát a kiállítások kapcsán tematikus rendben digitalizálni tudjuk.

Minden történeti és néprajzi leltárkönyv anyaga átírásra került Excel táblázatokba, amelyeket a néprajzi és történeti gyűjtemény revíziója során digitális műtárgyfotókkal folyamatosan kiegészítünk.

Várható eredmények:

- a nyilvántartásban színes felvételek válthatják fel a korábbi fekete-fehér tárgyfotókat, megkönnyítve a tárgyak azonosítását;
- pontosabbá válik az anyag feldolgozása, az anyaghasználat és technika részlet-gazdag megfigyelése;
- gyarapodik a múzeum MúzeumDigitár programba kerülő és publikálható történeti és néprajzi műtárgyállománya;
- a kutatók számára hozzá férhetővé válnak a külső raktárakban őrzött, fizikailag is nehezen hozzá férhető műtárgyak;
- állományvédelmi szempontból fontos, hogy minimálisra csökkenhet a tárgyak mozgatása, megelőzendő az esetleges sérüléseket (magvakból készített mozaik-képek, gyöngy-rátétes viseletek, patkolt tojások stb).

A digitális felvételek állományának gyarapítása évek óta folyik a néprajzi gyűjteményben. Folytatjuk az intézményben évek óta zajló, magánszemélyek tulajdonában lévő archív

fényképek digitalizálását, rendszerezését. A több nézetű- és a részlet-felvételek alkalmasak összehasonlító kutatásokra, anyag és díszítmény vizsgálatára, tipologizálásra, a készítés helyének azonosítására.

Elsősorban az életmód, viselet, szokások, családtörténet témáit felölelő felvételek – az eredetinél gyakran jobb minőségű másolatok – eddig csak a kutatást szolgálták. 2020-tól a terepmunkák során készített felvételekkel együtt nemcsak a szakmabeliek, hanem a nagyközönség számára is lehetőséget adunk megismerésükre, ezt folytatjuk a stratégia időszakában is.

Webes felületen eseményekhez, ünnepekhez, személyekhez köthető és más, az érdeklődésre leginkább számot tartó témákról rendszeresen teszünk közzé belőlük aktuális felvételekkel kiegészítve. Gyakran hozzászólást, párbeszédet elindítva egy-egy témában új adatokkal gyarapítja ismereteinket.

A történeti és néprajzi szakanyag digitalizálása területén a stratégiai cél 2025-ig:

- A történeti és néprajzi gyűjtemény darabjainak tematikus kiállításokon keresztül történő feldolgozása és bemutatása, egybekapcsolva a virtuális kiállításokon történő közzététellel.
- Diapozitívok és fotók anyagának felmérése, megőrzési célú digitalizálása.
- Az évenkénti gyarapodás nyilvántartásba vételekor, illetve 2021-2025 időszakban tervezett gyűjteményi revíziók kapcsán tárgyfotók készítése és digitalizálása, az anyag előkészítése publikálásra. (2020 népi naiv művészet és textilgyűjtemény tárgyai, történeti dokumentum gyűjtemény, 2021-2022 kerámiagyűjtemény, bútor-, háztartás- és kismesterség gyűjtemény anyaga) Az időszak végére egyes tárgycsoportok, teljes gyűjteményi egységek (plakátok, textilek, naív gyűjtemény) anyaga válik hozzáférhetővé.
- A digitális felvételek - tárgyfotók, archív fényképek - tárolásának és nyilvántartási rendszerének intézményű szintű kidolgozása, alkalmazásának bevezetése.

2.4. Feladatok az irodalmi gyűjteményben

Az irodalmi gyűjtemény egy indulóban lévő gyűjteményi szegmens, amely elsősorban a város és a megye területén fellelhető irodalmi vonatkozású életművek, irodalmi jelentőségű események dokumentumainak gondozását végzi. Mindemellett elsősorban a múzeum irodalmi kiállításainak szervezése, rendezése kapcsán gyűjtött dokumentumok, forrásértékű levelek, fotók kerülnek a gyűjteménybe.

Az irodalomtörténeti forrásokat és az adattári anyagot archiválás céljából szabadon digitalizálhatja a múzeum. A következő 5 éves időszakban a gyűjtemény és az adattári anyag rendszerezése, revíziója szükséges, ennek során digitális másolatok készíthetőek. A közzétételnél azonban sok esetben nem járt még le a szerzői jogi védelmi idő, illetve még élő személyek lehetnek érintettek a személyes adataikkal, ezért nyilvánosságra hozni a másolatokat csak nagy körültekintéssel, a szerzői jogi analízis után lehet őket.

Az irodalmi forrás- és adattári anyag digitalizálása területén a stratégiai cél 2025-ig:

- Az irodalmi tematikus kiállításokon keresztül történő feldolgozás és bemutatás, egybekapcsolva a kiállítások anyagának virtuális kiállításokon történő bemutatásával.
- A 2021-2025 időszakban tervezett kiállítások és gyűjteményi revíziók kapcsán tárgyfotók készítése és digitalizálása, az anyag előkészítése publikálásra, de ebben a körben előzetesen jogi analízisek végzése szükséges, hogy szerzői jogi vagy adatvédelmi szabályokat ne sértsen meg a múzeum.

Összegezve megállapítható, hogy a stratégia 2025-ig tartó következő időszakában reális célkitűzésnek azt tekintjük, ha a széttagolt gyűjtemények, a többféle és különböző állapotban lévő és méretű gyűjteményi tárgyak igényeinek megfelelő megőrzési feladatokat, elsősorban az archiválást, a raktározási és környezeti feltételek javítását, az elmaradt revíziók tervszerű végrehajtását elvégezzük. Ezzel a munkával egyúttal egy olyan szakmai felmérést is végzünk, amely felméréssel megállapítható, hogy milyen kincseink vannak, milyen restaurálási és állományvédelmi feladatokat kell még elvégeznünk. Ez az intézményi digitalizálás szempontjából elsősorban a mennyiségi szint teljesítését feltételezi. A munka ugyanakkor összekötő kapocs is a harmadik stratégiai időszak irányába, amikor majd minőségi szintet lehet lépni, és a digitalizált tartalmakat különféle fejlesztési irányok és szempontok alapján lehet továbbépíteni.

2.5. Kiadványok digitalizálása

A szabad hozzáférés jegyében a múzeum törekszik arra, hogy az intézmény által, valamint jogelődjei által a múltban kiadott köteteket a lehető legszélesebb nyilvánosság minél egyszerűbben érhesse el.

Ennek érdekében a múzeumi évkönyv, a Studia Comitatensia és további tudományos kiadványok megjelenésükkel egy időben, letölthető formában kerülnek fel a honlapra, míg a konferencia-kötetek megjelenéskor lapozható, a kiadás után egy évvel letölthető formában kerülnek fel a múzeum weboldalára. A kiállítási katalógusok közül a csak elektronikus (pdf) kiadványok megjelenésükkel egy időben szintén letölthető formában kerülnek fel a múzeum honlapjára. A letölthető kiadványok egyúttal bekerülnek a Hungaricana közgyűjteményi portál gyűjteményébe is.

A Hungaricana számára a régebbi kiadványok egy jelentős része már korábban, 2010-ben átadásra került, a további, digitalizálható köteteteket 2021 januárjától kezdve adjuk át. Ez a tervek szerint 5500-6000 oldal mennyiségben a jelenleg nem elérhető kiadványok nyilvános közzétételét jelentené. A raktáron már nem lévő, korábban nem digitalizált köteteket a múzeum könyvtári példányainak szkennelésével igyekszünk hozzáférhetővé tenni. A stratégiánk részeként a Hungaricana számára átadásra került (és kerül a jövőben is), valamint a honlapra is felkerül főszabály szerint minden, három évnél régebben kiadott kötet.

Kivételek:
- ha a kiadványból maradt érdemi raktárkészlet és számottevő volt az elmúlt három évben a vásárlásból származó bevétel;
- ha szerzői jogi akadálya van (pl. a társkiadó nem járul hozzá);
- ha stratégiai érv szól ellene (pl. tervezett második kiadás, újranyomás).

VI. KÖZZÉTÉTEL ÉS ADATGAZDAGÍTÁS

1. Publikálás a MúzeumDigitárban

A múzeumnál a MúzeumDigitár professzionális múzeumi gyűjteménykezelő rendszerben történik a tárgyfotók publikálása**.** A MúzeumDigitár olyan eszköz, amely az online térben láthatóvá és elérhetővé teszi a múzeumi műtárgyakat, biztosítja a gyűjtemények közötti átjárhatóságot, továbbá általa a digitalizált tartalmak elérhetőek lesznek a szakma, a kutatók és az érdeklődök számára egyaránt.

A MúzeumDigitár sikere a legkorszerűbb múzeumi szabványok és felhőalapú technológia alkalmazása és felhasználó központú keresőfelülete mellett abban áll, hogy mennyiség helyett a minőségre törekszik. Múzeumi szakportálként lehetőséget biztosít a múzeumi tárgyak szakszerű, részletes leírására, amely segítségével a weben megjelenített múzeumi tárgy, mint információkban gazdag, kontextusba helyezett, minőségi kultúrtörténeti rekord a nagyközönség és a kutatás számára széleskörűen hasznosíthatóvá válik. A rendszer Google optimalizált programozásának köszönhetően a múzeumi tárgyak iránt érdeklődő webes felhasználókat nem a saját aggregációs felületén keresztül, hanem sokkal hatékonyabb módon a Google keresések első oldalain pozícionált találatokon keresztül éri el. A MúzeumDigitár rendszer nem akar több lenni, mint egy modern technikai eszköz, amelyet különböző múzeumi köz- és magángyűjtemények akár többnyelvű webes publikációs, illetve igény esetén gyűjteménykezelési feladatok megvalósítására is használhatnak. A rendszer segítségével megjelenített, vagy kezelt múzeumi tartalmak frissítése, azok teljes körű jogkezelése, harmadik félnek történő továbbítása kizárólag a tartalomszolgáltató intézmény, tehát a múzeum feladata marad.

A Ferenczy Múzeumi Centrum gyűjteményi anyagáról megállapítható az ismertetés alapján, hogy sokszínű és sokrétű, a digitalizálás során kép-, szöveg-, hang-és videofájlok egyaránt készülhetnek. A digitalizált objektumok közzététele vonatkozásában az Europeana Publikációs Keretrendszer digitális tartalmakra vonatkozó útmutatója alapján járunk el. A Keretrendszer négy publikációs szintet különböztet meg. Az első szint a legalacsonyabb, amely annyit tesz csak lehetővé, hogy a múzeumi gyűjtemény láthatóvá váljék. A következő három szint aszerint különbözik, hogy a tartalomszolgáltató milyen minőségű tartalmat tesz közzé és milyen felhasználási jogokat kapcsol hozzájuk.

A digitalizálás során a múzeumban a legnagyobb mennyiségben **képfájlokat** készítünk. A képfájlok publikálása esetében az egyes szinteket és a szintekhez kapcsolt követelményeket, illetve előnyöket a következő táblázat tartalmazza.

szint	közvetlen link a digitális tartalmakhoz	szükséges APi megjelenések	előnyök
1. szint A közzétételi szolgáltatás, mint egy keresőmotor: „Online keresni és böngészni tudom a gyűjteményt”	minimum 0.1 megapixeles méretben	metaadat és közvetlen link a képfájlhoz	1. megtalálhatóság, 2. webes forgalom: kattintások a forrásintézmény webhelyére

2. szint A közzétételi szolgáltatás, mint bemutató platform: „Online vezetés a gyűjteményekben”	minimum 800+ pixel széles	metaadat és közvetlen link a képfájlhoz	1. használat tematikus gyűjteményekben, kapcsolat más gyűjteményekkel 2. több marketing a közzétételi szolgáltatáson keresztül
3. szint A közzétételi szolgáltatás, mint szolgáltató platform, újrahasznosítási céllal, de nem kereskedelmi szándékkal:” Megtalálni, megtekinteni és használni lehet a gyűjteményt a saját, nem kereskedelmi célú projektekben”	minimum 1200+ pixel széles	metaadat és közvetlen link a képfájlhoz, plusz egy újabb szűrő az újrafelhasználható objektumokhoz	1. megjelenítések a közzétételi szolgáltatáson kívül is, platformokon megtekintett gyűjtemények 2. használja a közzétételi szolgáltatás partnereit és projektjeit pl. az oktatás és kutatás
4. szint A közzétételi szolgáltatás, mint egy ingyenes újrahasznosítási platform: „megtalálni, nézni és használni lehet a gyűjteményeket bármilyen módon”	minimum 1200+ pixel széles	metaadat és közvetlen link a képfájlhoz, plusz egy újabb szűrő az újrafelhasználható objektumokhoz	1. használat a nyílt platformokon (Wikipédia) 2. használat a kreatív iparágakban 3. használat kereskedelmi alkalmazásokban és szolgáltatásokban

A **szövegfájlok, szöveges dokumentumok** közzétételében a legjobb gyakorlat, ha a szöveget teljes terjedelmében elérhetővé tesszük és az olvashatóság érdekében megfelelő felbontást adunk. Az újrahasznosítás érdekében ajánlott, hogy ha a jogi feltételek lehetővé teszik, engedélyezzük a dokumentumok letöltését.

A virtuális kiállítások részeként szereplő szöveges dokumentumokat, amennyiben szeretnénk elérhetővé tenni, PDF formátumú dokumentumként kell a keresőben beállítani.

Ha a közzétételt, mint terjesztési platformot szeretnénk használni, amely lehetővé teszi az oktatás és kutatás számára a szolgáltatás nem kereskedelmi célú használatát, a dokumentumot úgy kell publikálni, hogy el kell látni egy jogi nyilatkozattal, amely lehetővé teszi a nem kereskedelmi célú újrafelhasználást.

A **hangfájlokat** olyan minőségben kell közzétenni, amely megőrzi az eredeti fájl minőségét. A hangfájlok publikálásakor közvetlen linket kell megadni, amely vagy a hangfájlra, vagy arra a weboldalra mutat, amelyen hozzáférhető. A közzétételi szolgáltatások hasonlóak a szöveges dokumentumoknál meghatározottakhoz.

A **videofájlok** minősége számos tényezőtől függ. Kezdve a forrásfájl minőségétől, a tömörítéshez használt kódolás típusától, a hálózat adatátviteli sebességétől és a felhasználó eszközeinek beállításától. A kulturális örökségi mozgókép anyagot eredeti képarányában kell szolgáltatni. A használt koderek és fájl formátumok tekintetében előnyben kell részesíteni azokat a nyílt formátumokat, amelyeket a böngészők további szoftverek nélkül képesek lejátszani. A találati felületeken való megjelenítéshez javasolt egy képfájlra mutató link létrehozása, ami előnézeti képre utal (jellegzetes video részlet vagy a film bemutatóplakátja). A videofájloknak minimum 480 pixel függőleges felbontással kel rendelkeznie. A közzétételi szolgáltatások hasonlóak a szöveges dokumentumoknál vagy hangfájloknál meghatározottakhoz.

2021-ben a múzeum tervezi, hogy megújítja az intézményi honlapját. Az új honlap struktúrában meghatározó helyet és szerepet fog kapni a digitalizált szakmai tartalmak hozzáférésének biztosítása.

2. KDS csatlakozás, MuseuMap

A Ferenczy Múzeumi Centrum 2019. tavaszán csatlakozott a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS) mintaprojektjéhez, amelynek keretében első körben a főművek és az utazás témakörében valamennyi gyűjteményéből összesen 400 műtárgy digitalizálását vállalta. A fotózást a Szépművészeti Múzeum munkatársai 2019. novemberében elvégezték, a múzeum szakmai munkatársai 2020. január végéig elkészítették a rekordokhoz tartozó szöveges leírásokat. A múzeum 2020-ban továbbfolytatta a KDS programmal az együttműködését, és a második körben 2020. novemberében újabb 100 válogatott műtárgy digitalizálását készítette el. Jelenleg a múzeumból 500 gyűjteményi tárgyfotó érhető el a MuseuMap központi adatbázisán keresztül.

2015-ben a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Muzeológiai Módszertani és Információs Központja új, közös múzeumi digitális műtárgyadatbázis szolgáltatást fejlesztett ki, amely segíti a múzeumokban keletkezett digitális műtárgyadatok mind szélesebb körben történő on-line megjelenését annak érdekében, hogy a múzeumokban keletkezett digitális műtárgyadatok egy közös keresőfelületen minél szélesebb körben hozzáférhetőek legyenek, ezzel segítve a digitális rekordok társadalmi hasznosulását.

A szolgáltatás működési modellje az Europeana, mint európai szintű aggregációs szolgáltatás működési modelljének hazai adaptációja, azaz az egyes muzeális intézményekben lévő helyi, különböző műtárgy adatbázisokkal kiépített technikai kapcsolatra épül: a helyi rendszerek nemzetközileg elfogadott szabványos adatcsere formátumban szolgáltatják az általuk meghatározott publikus metaadatokat a központi adatbázisnak (MuseuMap), amely időközönként „learatja”, begyűjti ezeket a rekordokat a rendszerekből. A MuseuMap bejegyzett ágazati aggregátor az Europeana adminisztrációs rendszerében, így – igény szerint – képes adatokat szolgáltatni az Europeana-ba is. Ez a fejlesztés 2016-ban realizálódott. Az adatok biztonságos tárolásáról és a folyamatos elérhetőségéről a Magyar Nemzeti Múzeum gondoskodik, professzionális bérelt szerveren. Az átadott tartalmak kezelése jogilag szigorúan szabályozott, ez vonatkozik a szerzői jogokra és a digitalizált anyagok védelmére egyaránt. Semmilyen felhasználói akció nem megengedett, ami sérelmes lehet a tartalomgazdára nézve. A hosszú távú működést a szakmailag és technológiailag megalapozott működési modell, a heterogén adatállományok egységes menedzselése és hozzáadott értékkel történő publikálása, valamint az intézményi háttér (Magyar Nemzeti Múzeum), a folyamatos disztribúció biztosítja.

Magyarországon egyedül a MuseuMap nyújt kétnyelvű (magyar és angol nyelvű) szolgáltatásokat annak érdekében, hogy a magyar múzeumok és műtárgyaik a külföldi felhasználók számára is megismerhetőek és kereshetőek legyenek. A partnerintézmények rövid leírásai és az események angolul is elérhetőek az oldalon, a gyűjtemények neveit, valamint a megnevezés, anyag és technika mezők tárgyszavait lefordítják angol nyelvre. Az „aratások" során újonnan feltöltésre kerülő tárgyszavakat folyamatosan fordítják, a gyűjteményvezető szakmuzeológusokkal együttműködve. A szakanyagok összetétele mutatja a múzeumok sokszínűségét: adattári dokumentum, adattári fénykép, iparművészeti, képzőművészeti, numizmatikai, néprajzi, régészeti, történeti, történeti fénykép. A rekordok feltöltése folyamatosan zajlik.

3. Adatgazdagítás

A kulturális örökség intézményei egyre nagyobb számban kapcsolódnak valamely kiemelt intézmény aggregációs szolgáltatásához (MúzeumDigitár, MuseuMap, Hungaricana, Manda) azzal a céllal, hogy digitalizált tartalmaik minél széles körben elérhetőek legyenek. Az objektumok leíró adatainak kereshetőségét, valamint a különböző entitások között lévő kapcsolatok feltárását nagyban segíti az adatgazdagítás gyakorlata. A bővítés történhet a tartalomgazda intézmény felől, de általánosabb, hogy a plusz információk hozzáfűzését az aggregátor vállalja fel.

Az adatgazdagítás új információk hozzáadása a már meglévő metaadatokhoz, valamint új kapcsolatok létrehozása a gazdagított erőforrások és más adatforrások között. A művelet lehetővé teszi a dokumentumok/objektumok asszociatív kereshetőségét és kapcsolatot teremt az egyes gyűjtemények között.

Formái lehetnek:

- adatgazdagítás saját forrásokból (háttéradatbázisok használata)
- adatgazdagítás külső forrásokból (szótárak, névterek, tezauruszok, ontológiák)

Az adatgazdagítás folyamatában analízist végzünk, amely a metaadatmezők és erőforrás-leírások elemzése, a kapcsolódó források kiválasztása, az összekapcsolás szabályrendszerének kidolgozása. Ezt követi az összekapcsolás, amikor a külső erőforrásokkal, kontextusba helyezés, legtöbbször egyenértékű kapcsolatok létrehozása történik. A szemantikai bővítés/kiterjesztés során valósul meg a többnyelvű szinonimák hozzákapcsolása a kifejezésekhez, valamint szűkebb vagy bővebb jelentéskör hozzárendelése a gazdagított értékekhez.

Az adatgazdagítás történhet manuálisan, emberi erőforrás bevonásával. Ebben az esetben kézzel történik a metaadatok és a külső források (szótárak, névterek stb.) értékeinek összekapcsolása. Nagy mennyiségű adat esetén az összerendelés folyamatát jelentősen felgyorsítja a szoftveresen végzett automatikus adatgazdagítás lehetősége. Ez azonban nagy körültekintést igényel, mivel fenn áll a veszélye, hogy téves kapcsolatok keletkeznek, illetve túl tág vagy túl szűk a szemantikai értelmezések köre.

Az adatgazdagítás dimenziói:

- Személy (szerző, alkotó, közreműködő stb.)
- Hely (hely, régió stb.)
- Idő (időpont, kor, korszak stb.)
- Fogalom (anyag, technika, objektumtípus stb.)

Az adatgazdagításban leggyakrabban használt külső források a szótárak, névterek, tezauruszok, ontológiák.

Az Europeana nagy hangsúlyt fektet arra, hogy az oldalán publikált rekordokat szemantikusan is gazdagítsa, ezért az elmúlt években kidolgozta a saját adatgazdagítási gyakorlatát. Az automatikusan végzett folyamat lépései (analízis, összekapcsolás, bővítés) során a metaadatokban található karakterláncokat összekapcsolják linkelt nyílt adatkészletekkel, (Linked Open Data) szótárakkal. Különösen fontos a nyelvi megfeleltetések minél szélesebb körű szolgáltatása. Az Europeana beépítette saját adatmodelljébe (Europeana Data Model) azt a szemantikai réteget, amely a gazdagítás dimenzióinak leképzését támogatja: személy – edm:Agent; hely - edm:Place; idő – edm:TimeSpan; skos:Concept. A modell segítségével az aggregációhoz csatlakozott partnerintézmények is feltölthetik saját többnyelvű, nyílt szótárkészletüket.

Az adatgazdagítás hasznosulása:

- Az elérhetőség és a visszakereshetőség minőségének javítása
- Az adatok elérése a szemantikus weben
- Nyelvi akadályok leküzdése (többnyelvűség)
- Gyűjtemények közötti kapcsolat kiépítése
- Fogalmi jelentéskör bővítése
- Azonos névtereket használó szolgáltatásokra épülő újabb szolgáltatások kiépítése

A KDS szempontrendszerében kiemelt helyet foglal el a kulturális intézményekben keletkezett digitális tartalmak újrahasznosítása az oktatás területén. Ahhoz, hogy a köznevelésben résztvevők számára a múzeumi rendszerekben található tartalmak kereshetővé váljanak, a műtárgyakat leíró metaadatokat bővíteni szükséges a köznevelés tartalmi szabályozóinak fogalomkészlete alapján. Az értékkészlet kialakítása az adatok olyan csoportosítására, rendezettségére ad megfelelő alapot, amelynek egyik fontos elve lehet az altémák szerinti csoportosítás, a nevelés szakaszaihoz és a tartalmi szabályozókhoz (Nemzeti alaptanterv, kerettanterv) való hozzárendelés, illetve a szolgáltatásfejlesztés szempontjából fontos adatgazdagítás.

VII. SZERZŐI JOGI OLTALOM ALATT ÁLLÓ ALKOTÁSOK FELHASZNÁLÁSA A DIGITALIZÁLÁSBAN

A szellemi alkotások, így a múzeumokban őrzött kulturális javak is sokszínűek, ezért a digitalizálási tevékenység megkezdése előtt elsődlegesen arra a kérdésre kell válasz adni, hogy melyek a szabad felhasználás esetei, illetve hogy mikor kell a szerzői jogi szabályrendszert alkalmazni.

A szerzői jogról Magyarországon a szerzői jogról szóló 1999. évi LXVI. törvény rendelkezik, szokásos rövidítésén: Szjt.

1. Szabad felhasználás

Az Szjt. rögzíti a múzeumok számára a **szabad felhasználás eseteit**:

a) **A megőrzési célú digitális archiválás** (Szjt. 35.§ (4) bekezdés)
b) **Intézményi terminálon történő hozzáférhetővé tétel** (Szjt. 38.§ (5) és 117/2004.(IV.28.) Kormányrendelet)

c) **Az árva művek felhasználása a közgyűjteményekben** (Szjt. 41/F-K.§, és 138/2014.(IV.30.) Kormányrendelet)
d) **Oktatási célú szabad felhasználás**

a) A megőrzési célú digitális archiválás

- a múzeum a tudományos kutatás, archiválás és a nyilvános könyvtári ellátás céljából digitalizálhat szabadon,
- a múzeum gyűjtőkörébe tartozó mű digitalizálása lehetséges megőrzési céllal, függetlenül attól, hogy az a gyűjteményének részét képezi-e,
- a szabad felhasználás keretében készített digitális másolatok jövedelemfokozás céljára nem használhatók,
- a megőrzési céllal készített másolatok nem tehetők hozzáférhetővé az interneten még ingyenes szolgáltatás keretében sem!

b) A múzeum saját helyiségében elhelyezett terminálon történő hozzáférhetővé tétel

A megjelenítés csak saját gyűjteménybe tartozó szerzői művekre terjedhet ki:

- a gyűjteménybe eleve digitalizáltan vagy elektronikus formában rendelkezésre bocsátott műveket (pl. e-kötelespéldányokat) és
- a gyűjteményben lévő és e célból digitalizált, eredetileg a gyűjteményben analóg példányként meglévő műveket lehet

de csak úgy, hogy a szabad felhasználás keretében készített digitális másolatok jövedelemfokozás céljára nem használhatók.

c) Árva művek felhasználása

Mi tekinthető árva műnek?

Egy mű akkor tekinthető árva műnek, ha jogosultja ismeretlen vagy ismeretlen helyen tartózkodik és a felkutatására az adott helyzetben általában elvárható gondossággal, jóhiszeműen elvégzett jogosultkutatás nem vezetett eredményre.

A közgyűjtemények kedvezményezett intézmények az árva művek esetében, ez azt jelenti, hogy szabad felhasználás keretében többszörözhetik és tehetik hozzáférhetővé a nyilvánosság számára digitálisan (pl. interneten, saját honlapjukon) az árva műveket.

Ennek azonban feltétele:

- előzetesen gondos jogosultkutatás lefolytatása,
- a gondos jogosultkutatásra és az árva műre vonatkozó adatok Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala által vezetett egységes online nyilvántartásban történő rögzítése. Ennek részletes szabályait a Szjt. IV/A fejezete tartalmazza.

d) Oktatási célú szabad felhasználás

Szabad felhasználásnak minősül:

- Tantervnek vagy a képzési követelményeknek megfelelő
- Tananyag részeként átvétel

- Átdolgozás
- Többszörözés a mű részéről vagy újság-és folyóiratcikk
- Terminálon történő közzététel az intézmény helyiségében

Ha az előadás jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja, és a közreműködők sem részesülnek díjazásban, a művek előadhatók a következő esetekben:

- színpadi mű esetében műkedvelő művészeti csoportok előadásán, kiadott szöveg vagy jogosan használt kézirat alapján, feltéve, hogy ez nem ütközik nemzetközi szerződésbe,
- iskolai oktatás céljára és iskolai ünnepélyeken,
- szociális és időskori gondozás keretében,
- vallási közösségek vallásos szertartásain és vallásos ünnepségein,
- magánhasználatra, valamint alkalomszerűen tartott zártkörű összejövetelen.

Ha az előadás jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja, a művek előadhatók nemzeti ünnepeken tartott ünnepségeken.

2. Szerzői jogi analízis

A szabad felhasználás esetein kívül minden más esetben szerzői jogi analízisre van szükség. Meg kell vizsgálni, hogy:

- a művet megilleti-e a szerzői jogi védelem?
- ki a szerző? azonosítani kell a szerzőt, illetve szerzői jogosult személyét
- fennáll-e még a szerzői jogi védelem?

a) Megilleti-e a művet a szerzői jogi védelem?

A szerzői jogi védelem kiterjed minden olyan irodalmi, tudományos és művészeti alkotásra, amely a szerző szellemi tevékenységéből fakadó **egyéni, eredeti jelleggel bír**, bármely mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőtől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől függetlenül.

Az Szjt. példálózóan felsorol bizonyos hagyományosnak tekinthető műfajtákat, azonban ettől függetlenül védelemben részesül bármely olyan mű, amely az egyéni, eredeti jellegből fakadó kritériumokat kielégíti.

A múzeumi digitális felhasználások szempontjából szerzői védelem alatt áll:

- az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű,
- a filmalkotás és más audiovizuális mű (a továbbiakban együtt: filmalkotás),
- a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, kőnyomás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve, a fotóművészeti alkotás, az iparművészeti alkotás és annak terve, a jelmez, a díszlet és azok terve (továbbiakban együtt: vizuális alkotások)

Nem minősül szerzői jogilag védett szellemi teljesítménynek:

- az ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet,
- a folklór kifejeződései,

- a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések,
- a sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgáló tények vagy napi hírek.

b) Ki a szerző?

A szerzői jogok összessége, azaz a szerzői jogi védelem a szerzőt illeti, vagyis azt, aki a művet létrehozta. A szerzői jogban azonban nem csupán a szerző lehet jogosult, hanem a felhasználási engedélyek megszerzése érdekében megtörténhet, hogy – adott esetben – más szerzői jogi jogosulthoz kell fordulni.

Szerző lehet:
- aki a művet létrehozta (a művet megalkotó természetes személy)
- akinek a nevét ilyenként a művön a szokásos módon feltüntették,
- aki a művet sajátjaként az Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál (SZTNH) vezetett – közhitelesnek minősülő – önkéntes műnyilvántartásba vetette,
- közös jogkezelő szervezet által kiállított teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolja,
- aki a művet először hozta nyilvánosságra.

A szerzőt megillető jogok:
- a többszörözés (Szjt. 18-19. §), ide tartozik a digitalizálás
- a terjesztés (Szjt. 23. §),
- a nyilvános előadás (Szjt. 24-25. §),
- a nyilvánossághoz közvetítés sugárzással vagy másként (Szjt. 26-27. §),
- a sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánossághoz történő továbbközvetítése (Szjt. 28. §),
- az átdolgozás (Szjt. 29. §),
- a kiállítás (Szjt. 69. §) joga.

A digitalizálás szerzői jogilag releváns cselekmény, ezért minden esetben egyedileg azonosítani szükséges a szerzőt vagy más, szerzői jogosultat a törvény vonatkozó szabályai alapján.

c) Fennáll-e még a szerzői jogi védelem?

Szerzői jogi védelem áll fenn a szerző életében és a **halálát követő 70 évig**.

Védelmi idő kezdődik:
- a szerző halálát követő év első napjától,
- közös művek esetén az utoljára elhunyt szerzőtárs halálát követő év első napjától,
- ismeretlen szerző esetén a nyilvánosságra hozataltól,
- filmalkotásnál a következő személyek közül utoljára elhunyt személy halálát követő év első napjától függetlenül attól, hogy szerzőtársként vannak-e feltüntetve: rendező, forgatókönyvíró, dialógus szerzője, filmalkotás céljára készült zene szerzője.

A szerző életrajzi adatai alapján meg kell állapítani, hogy fennáll-e még a szerzői jogi védelem ideje.

A szerzői jogi analízis eredménye kétféle lehet:

közkincs vagy
védett mű

Közkincs, ha letelt a szerzői jogi védelem ideje, vagy az alkotást a szerző maga közkincsnek minősítette, akkor bárki engedély nélkül felhasználhatja.

A védett mű esetében engedélykérés és jogdíjfizetés szükséges.

Ha a mű egyéni eredeti jellegű és megalkotója halálától 70 év még nem telt el, akkor felhasználásához engedélyt szükséges kérni alkotójától, kivéve, ha ezt a kötelezettséget a törvény úgynevezett szabad felhasználási esetként kizárta.

A szerzői engedélyezési jogosultságok gyakorlása, azaz a szerző műve felhasználásának más részére történő engedélyezése alapvetően két módon valósulhat meg.

Az egyik az **egyéni engedélyezés** útja, amely során a jogosult felhasználási szerződés keretében ad engedélyt műve felhasználására. Ennek feltételeit a szerződő felek a törvény keretei között szabadon állapíthatják meg. Erre az engedélyezésre szerződés, ún. felhasználási szerződés keretében van mód, amelyet írásba kell foglalni.

A feleknek a felhasználási szerződésben rögzíteniük kell:
- a mű pontos megjelölését,
- a felhasználás módjának (digitális többszörözés, terjesztés, internetes hozzáférhetővé tétel), idejének (egy év vagy adott példányszám), területi hatályának (pl. kizárólag Magyarország területe vagy Európa egésze) pontos meghatározását,
- a felhasználás ellenértékét (a jogdíj mértékét).

A felhasználási szerződésre vonatkozó részletes szabályokat az Szjt./V. fejezete tartalmazza.

Vannak olyan esetek, amikor a felhasználásra nem a szerző ad közvetlenül engedélyt, hanem az engedélyezési jogot a szerző helyett az **ún. közös jogkezelő szervezet** gyakorolja.

Erre akkor kerül sor, ha az egyedi engedélyezésre a gyakorlatban nincs mód, például a felhasználások (rádiók általi napi több száz zenei szám lejátszása), vagy a felhasználók nagy száma miatt (vendéglátó egységek általi zenelejátszás) és ezért a törvény a szerzők jogainak közös jogkezelés keretében történő gyakorlását előírja vagy erre lehetőséget ad. Jelenleg kilenc közös jogkezelő működik Magyarországon. A közös jogkezelő szervezetekről az SZTNH nyilvántartást vezet.

Releváns felhasználási módok		
Szerzői művek és szomszédos jogi teljesítmények	Többszörözés	On-demand felhasználás
1. Irodalmi művek		
nagyjogos irodalmi mű (színpadra szánt irodalmi, szakirodalmi, tudományos és nagyobb terjedelmű, nem színpadra szánt szépirodalmi mű)	egyéni	egyéni

2. Zenei művek (hangfelvételek)		
zenés színmű	egyéni	egyéni
kisjogos ("könnyű") zenei mű (már nyilvánosságra hozott, nem színpadi zeneművek és zeneszövegek, valamint az ilyen színpadi zeneművekből vett részletek, pl.: egy dal egy musicalból)	Artisjus	Artisjus
nagyjogos ("komoly") zenei mű, szöveggel vagy anélkül (a színpadi zeneművek és zeneszövegek, a zenedrámai művek vagy jeleneteik, illetve keresztmetszeteik)	egyéni	egyéni
előadóművészi teljesítmény (hangfelvétel)	egyéni	EJI
hangfelvétel-előállítói teljesítmény (hangfelvétel)	Mahasz	egyéni
3. Audiovizuális művek		
filmalkotás és más audiovizuális mű	egyéni/ Filmjus	egyéni/ Filmjus
4. Vizuális művek		
a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, kőnyomás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve, a fotóművészeti alkotás, az iparművészeti alkotás és annak terve, a jelmez, a díszlet és azok terve	**HUNGART**	**HUNGART**

A szerzők nevében történő engedélyezést a jogkezelők is tulajdonképpen szerződéses alapon végzik, de ennek megkötésére nem valamennyi felhasználó tekintetében egyénenként kerül sor. A felhasználás egységes feltételeit és a díjazás mértékét ún. díjszabások írják elő, melyek a gyakorlatban a jogkezelők által megállapított szerződési feltételekként működnek. A közös jogkezelő szervezetek díjszabásait az igazságügyért felelős miniszter hagyja jóvá az SZTNH előtt lefolytatott véleményezési eljárást követően. A közös jogkezeléssel kapcsolatos részletes szabályokat az Szjt./XII. fejezete szabályozza.

A múzeum digitalizálási tevékenysége szempontjából a HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület (HUNGART) rendelkezik a kiterjesztett közös jogkezelés jogával:

- képviseli a vizuális művek alkotóit (azaz a képző-, ipar-, ipari tervezőművészeket és fotóművészeket) és engedélyezi a művek változatlan másodfelhasználását (reprodukálás, sugárzás, kiállítás)
- Belföldi és külföldi művészek esetében is:
  - Külföldi közös jogkezelő szervezetekkel való megállapodás
  - Jogi személyek esetén is
- Jogosult kiléphet a közös jogkezelés keretei közül:
  - Egyedül vele kell megállapodni

Jogosítási kérelem intézése: legalább 15, egyes esetekben 30 nappal a felhasználás megkezdése előtt, elektronikus úton (formanyomtatvány)

Minden olyan felhasználás, amely személyhez fűződő jogokat érint(het), minden esetben kifejezett hozzájárulást igényel, amelyet a HUNGART szerez meg a jogosulttól, különösen olyan felhasználások, átdolgozások és reprodukálások esetén, mint például:

- teljes könyv digitalizálása,
- olyan felhasználások, melyek hordozója a szokásostól (papír) jelentősen eltér, mint pl. textília, üveg, cserép stb.,
- amelyek valamely műalkotást valamely termékkel, eseménnyel, szolgáltatással vagy céggel közvetlen kapcsolatba hoznak (reklám),
- politikai, vallási célú, tartalmú felhasználások,
- plakátként, naptárként, képeslapként, nyomatként történő felhasználásához
- borítókon (könyv, magazin, CD, DVD) történő felhasználás,
- a mű részletének reprodukálása,
- kiállítás.

Amennyiben a jogosult megtagadja hozzájárulását, úgy a HUNGART-nak sem áll jogában jogosítást adni.

VIII. ADATVÉDELMI SZEMPONTOK A DIGITALIZÁLÁSI TEVÉKENYSÉG SORÁN

Az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-én fogadta el az új adatvédelmi csomagot, köztük az Európai Parlament és a Tanács 2016/679 rendeletét, amely a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről címet viseli (a továbbiakban: Rendelet). A Rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó Magyarországon 2018. május 25-től kezdve.

A Rendelet tárgyi hatálya minden olyan adatra kiterjed, amely egy természetes személyt azonosít, illetve amely által egy természetes személy azonosítható (személyes adat). Személyes adatok tipikusan a személyazonosító adatok pl. név (családi és utónév), születési név, születés helye és ideje, anyja születési családi és utóneve stb., a természetes személy lakcíme és ezen túl minden olyan adat, amely az érintettel kapcsolatba hozható. Újdonság, hogy személyes adatnak minősül az érintett által használt készülékek, alkalmazások, eszközök és protokollok által rendelkezésre bocsátott online azonosítókkal (például IP-cím, cookie), valamint egyéb azonosítókkal (például rádiófrekvenciás azonosító: RFID) összefüggő adat, minthogy ezen azonosítók felhasználhatók a természetes személyes profiljának létrehozására és az adott személy azonosítására. A Rendelet rávilágít arra a tényre, hogy egyes olyan online adatkategóriák is személyes adatnak minősülhetnek, mint például az online azonosítók, az eszközazonosítók, a cookie ID-k és az IP címek.

1. Az adatkezelés szabályai

A Rendelet értelmében a személyes adatok kezelése kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben legalább az alábbiak egyike teljesül:

a) az érintett hozzájárulását adta személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez;
b) az adatkezelés olyan szerződés teljesítéséhez szükséges, amelyben az érintett az egyik fél, vagy az a szerződés megkötését megelőzően az érintett kérésére történő lépések megtételéhez szükséges;

c) az adatkezelés az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges;
d) az adatkezelés az érintett vagy egy másik természetes személy létfontosságú érdekeinek védelme miatt szükséges;
e) az adatkezelés közérdekű vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtásához szükséges;
f) az adatkezelés az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé, különösen, ha az érintett gyermek.

A digitalizálási tevékenység megkezdése előtt minden esetben azonosítani kell azt, hogy az kiterjed–e személyes adatok digitalizálására és meg kell találni az adatkezelés jogalapját a fenti pontok szerint.

Az adatkezelések elsődleges jogalapja az **érintettek hozzájárulása,** amely nem más, mint az érintett akaratának önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű kinyilvánítása, amellyel az érintett nyilatkozat vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy beleegyezését adja az őt érintő személyes adatok kezeléséhez. A hozzájárulás történhet technikai beállítások útján, vagy egyéb nyilatkozat vagy magatartás formájában, amely egyértelműen a hozzájárulást jelöli. Nem tevőleges magatartás, hallgatás, egyéb inaktivitáson nyugvó hozzájárulás azonban nem elegendő. A hozzájárulás bármikor visszavonható. Az adatkezelőknek külön hozzájárulást kell beszerezniük a különböző adatkezelési célokhoz.

Személyes adat tehát elsődlegesen akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett – önkéntesen, megfelelő tájékoztatást követően, határozottan, félreérthetetlenül – hozzájárul. A hozzájárulás megadható szóban, írásban vagy ráutaló magatartással, de a hallgatás nem értékelhető beleegyezésként. Az érintettnek minden esetben tisztában kell lennie azzal a ténnyel, hogy hozzájárulását adta, valamint azzal, hogy azt milyen mértékben tette.

A Rendelet által rögzített új jogalap **a szerződéses jogalap**, amely szerint az adatkezelés jogszerűnek minősül, ha arra valamely szerződés vagy szerződéskötési szándék keretében van szükség.

Az adatkezelés jogalapja lehet valamely **jogi kötelezettség teljesítéséhez** szükséges előírás, ami alapvetően jogszabály által közérdekből elrendelt adatkezelést jelent. Ez a jogalap gyakorlatilag a kötelező adatkezelés. Ebben az esetben akár az érintett hozzájárulása nélkül vagy tiltakozása ellenére is kezelhetők a személyes adatai. Az adatkezelés feltételeit az adott jogszabály határozza meg.

A kötelező adatkezelések egy jelentős része **törvényi rendelkezésen** alapul vagy olyan törvényi előíráson, amely kötelezővé teszi az adatkezelést, vagy olyan jogszabályon, amely csupán lehetővé teszi az adatkezelést. Mindkét esetben előfordul, hogy az adott törvény az adatkezelés valamennyi körülményét szabályozza, de olyan jogszabály által nevesített adatkezelés is létezik, amelynél a törvény az adatkezelés részleteit, körülményeit nem határozza meg, azokat az adatkezelőre bízza. A közgyűjteményi feladatellátás körében végzett adatkezelés jogalapját az ágazati szaktörvények biztosíthatják.

Jogszerű az adatkezelés akkor is, ha az **közérdekű** vagy az adatkezelőre ruházott **közhatalmi jogosítvány** gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtásához szükséges, azaz ha az adatkezelésre az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség

teljesítése keretében kerül sor, vagy ha az közérdekű feladat végrehajtásához, illetve közhatalmi jogosítvány gyakorlásához szükséges. A felsorolt esetekben az adatkezelésnek az uniós jogban vagy valamely tagállam jogában foglalt jogalappal kell rendelkeznie.

Jogszerű az adatkezelés, ha az az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé.

Ebben az esetben:

a) azonosítani kell az adatkezelő jogos érdekét,
b) meg kell állapítani az érintett érdekét/alapjogát és végül
c) súlyozni kell a két ellenpontot és megállapítani, hogy kezelhet-e az érdekmérlegelés eredménye alapján személyes adatot.

2. Közérdekű archiválási kivétel

Rendelet értelmében a személyes adatok közérdekű archiválás céljából való kezelése vonatkozásában az uniós vagy a tagállami jog – az említett feltételekre és garanciákra is figyelemmel – eltérést állapíthat meg bizonyos jogokat illetően, ha e jogok valószínűsíthetően lehetetlenné teszik vagy súlyosan hátráltatják az adott célok elérését, és azok megvalósításához szükség van ilyen eltérésre.

A Rendelet lehetőséget teremt a tagállamok számára arra, hogy a kivételi kört határozzanak meg alábbi jogok tekintetében:

a) az érintett hozzáférési joga
b) adattörléshez való jog
c) helyesbítéshez való jog
d) az adatkezelés korlátozásához való jog
e) értesítési kötelezettség
f) adathordozhatósághoz való jog

Az adatkezelés célját az adatkezelőnek kell meghatároznia, szem előtt tartva a GDPR 5. cikke szerinti alapelveket. A közgyűjtemények tevékenysége keretében végzett adatkezelés egyik lehetséges célja lehet – figyelembe véve az ágazati törvényekben meghatározott feladatkijelöléseket – a közérdekű archiválás. Mindemellett hazai a közgyűjteményi ágazatra vonatkozó jogszabályok jelenleg még nem határoztak meg közérdekű archiválási kivételt a GDPR 89. cikke alapján.

Az adatkezelés és adatvédelem részletei szempontjából a digitalizálási tevékenysége során a múzeum a Rendelet előírásait és a saját belső Adatkezelési és adatvédelmi szabályzatát követi.

IX. KÖLTSÉGIGÉNYEK, FENNTARTHATÓSÁG

1. Belső források

A stratégia és az abban szereplő feladatok, eszközök pénzügyi feltételeinek részletes kidolgozása az intézmény költségvetésének évenkénti elfogadása miatt csak éves szinten

tervezhető. A múzeum a digitalizáláshoz elsősorban az egyszeri beruházásokat és a technikai feltételek folyamatos fejlesztéséhez szükséges kiadásokat tervezi. A meglévő eszközök és technológiák szinten tartásához, a fenntartási és karbantartási kiadásokhoz tartozó költségek tervezésére szintén törekszik.

A célok elérése érdekében a múzeum a digitalizálási tevékenységhez saját humánerőforrást használ, elsősorban a gyűjteményeket jól ismerő, megalapozott szakmai tudással rendelkező munkatársait vonja be a munkafolyamatokba. Segítséget jelenthet továbbra is a kulturális közfoglalkoztatási program, amennyiben a mechanikus feladatok ellátására, az adatrögzítésekre kapacitást és munkaerőt kaphatunk. A 2020. évi pandémiás időszak megmutatta azt is, hogy a kényszerű bezárások idején azok a munkatársak, akik a nyitva tartásokhoz igazodva végeztek munkát (teremőrök, pénztárosok) belső átszervezéssel a digitalizálás és adatrögzítés területén is eredményesen alkalmazhatóak.

2. Külső források

Külső, vállalkozói segítséget azokon a területeken kell igénybe venni, ahol olyan technológiai háttér és szaktudás jelentkezik, amelybe a múzeum számára nem érdemes befektetni. Ez a film-és hanganyag digitalizálása és a kiadványok digitalizálása. A múzeum a gyűjteményei méretéhez képest viszonylag kevés film és hanganyaggal rendelkezik, amelyek megőrzéséhez költséghatékonyabb megoldást jelent együttműködések keresésével olyan intézményekkel kooperálni, akik a digitalizálásban a szükséges felszerelésekkel és gyakorlati rutinnal már rendelkeznek. A kiadványok esetében jól bevált megoldás, ha a Hungaricana közgyűjteményi portállal megkezdett együttműködést folytatva, annak pályázati lehetőségeihez kapcsolódva folytatjuk a megkezdett munkát.

Továbbra is tervezzük, hogy élünk a KDS mintaprojekt kínálta lehetőséggel, a kiemelt műtárgyak digitalizálását és közzétételét segítségükkel évente megvalósítjuk. Emellett minden olyan pályázati lehetőséget figyelemmel kísérünk, amely a digitalizálási stratégia végrehajtásához pénzügyi támogatást jelenthet.

Célunk, hogy a belső adottságainkat és a pénzügyi lehetőségeinket teljes mértékben kihasználva magas színvonalon, egyre bővülő spektrumban átfogó kínálatot nyújtsunk a felhasználóknak a múzeumban őrzött közkincsekről.